

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03680

TEVYE DER MILKHIKER

Sholem Aleichem

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שאלעם-אליינעם

טעווייט דער ווילכיקער

באארבעט פאר יונגט
מ. ש. י. ב. מ. א. ז.

פארווארט פון
ש. מ. ז. ג. ד. ע. ל. ס. א. ז.

„קינדער-פריינד“, הארשע 1910

Printed in Poland

Tewie Der Milchgyier
SZOŁEM AŁEJCHEM
„Kinder-Frajnd“, (wydanie „A“)
W a r s z a w a   1 9 3 6
Druk. „Renoma“, Warszawa

קינדער, יוגנטלעכע, דערוואקסענע און אלטע יידן קוויקן זיך מיט שאַלעם-אַלייכעמען. זייע העלדן, זינע ווערטלעך שאַפן אַלעמען פרייד, שענקען געלעכטער.

ביים ליענען שאַלעם-אַלייכעמען ליטערט זיך אויס יעדעס געזיכט - זאָל עס זיין געל ווי וואַקס, פאַרטריקנט ווי פאַרמעט און צעאַקערט פון זאָרג. ער טראָגט מיט זיך הילכיק, פריידיק געלעכטער.

פאַראַן שאַלעם-אַלייכעם-טיפּן, וועלכע זענען אונדז געוואָרן אזוי גאַענט און היימיש, אַז זיי האָבן שוין לאַנג אַרויסשפּאַצירט פון בוך און גייען אַרום צווישן אונדז ווי לעבעדיקע, גאַענטע מענטשן, וואָס האָבן בלוט און פלייש, וואָס אַטעמען און באַ-וועגן זיך.

דאַכט זיך אונדז נישט אָפּט, אַז מיר האָבן אויף דער גאַס געטראָפּן אַ פאַרשמעטן, אַ פאַרנומענעם, אַ צעטומלטן מע-נאַכעם מענדלען? צי שטויסן מיר זיך אַמאָל נישט אָן אויף דעם קוועקזילבערדיקן, קינדערשן מאָטל פייסי דעם כאַונט? און די פאַרשוניען פון קאַסרילעווקע - זענען דען שוין פאַרבאַ-יעדער פון, אונדז טראָגט אין זיך אַ שטיק פון שאַלעם-אַלייכעם העלדן, אַ שטיק פון זייערע איינגשאַפטן.

צווישן אַלע שאַלעם-אַלייכעם פּערסאָנאַזשן, טיילט זיך אויס די ווונדערלעכע געשטאַלט פון טעווייען. ער איז דעם גרויסן שריפטשטעלערס ליבלינג. טעווייען האָט דער האַרציקער שאַלעם-אַלייכעם געמאָלן אין פאַרשידענע צייטן, ביז פאַרשי-דענע סיטואַציעס.

און טעויע איז גיווער אלע צאָרעס, אלע ליד מיט זיין אינערלעכער שטאַרקייט, מיט זיין טיפן גלויבן, מיט זיין אימבאַ-גרענעצטער האַרציקייט.

צוויי גרונט-געשטאַלטן טרעפן מיר ביי שאַלעם-אַלייכעמען-טעוווע און מענאַכעם-מענדל, קעגנזעצלעכע טיפן. צוויי אויפאַנים פון לעבן, צוויי אַרטן באַנעמען די וועלט, צוויי טעמפע-ראַמענטן, צוויי שטרעבונגען - גאַנץ באַזונדערע האַפענונגען און גאַנץ קעגנגעזעצטע וועגן פון אויפנעמען און איבערטראַגן צע-רוינענע האַפענונגען (אַ בוידעם).

מענאַכעם מענדל - פּויל מיט ברען, פּויל מיט אימפעט, די ענערגיע שפּראַצט ביי אים פון אַלע ווינקעלעך פון זיין נעשאַמע, ער איז יעדע מינוט גרייט זיך צו וואַרפן אויף דער וועלט און זי אייננעמען. יעדער טאַג ברענגט מיט זיך אַ נייעם כאַלעס פון מיליאָנען, געשעפטן, גליקן אא"וו.

צומאַרגנס בלייבן פון די אילוזיעס שערבעלעך צעבראַכע-נע. אַלץ איז פאַרשוונדן, ס'בלייבט - דער דאַלעס פון שיינע שיינדלס שטוב. אָבער - ווייטער צינדט זיך אָן ביי מענאַכעם מענדלעך דער כאַלעס און טרייבט אים צו אַ נייעם פרוו, צו אַ נייעם אַנגריף.

מענאַכעם מענדל איז די אייביקע, אומאויפהערלעכע באַ-וועגונג.

טעויע - איז דער הייפּעך. זיין קויעך ליגט אין אינער-לעכער קאַנצענטרירטקייט. ער שוועבט קימאַט קיינמאַל נישט צווישן הימל און ערד. ווען אַפּילע סיגעשעט אים אַ גליק, אַ נעס (דאָס גרויסע געווינס), הייבט ער באַלד אָן צו זוכן אַ טאַכ-ליס, נישט סטאַם געשעפט, נישט סטאַם שרייען, לויפן אַרומ-שוויצן. ניין, טעויע וויל אַרבעטן, ער האָט ליב די פּראַ-צע, אָבער ער וויל אויך זען דעם טאַכליס. וואָס וועט דאָס

ברענגען? צי וועט אין שטוב ווערן א ביסל ליכטער, צי וועט
ער קענען א ביסל פרייער אָפעטעמען און קענען זיך מיט א
ביסל ראַכועס אָפגעבן די באַטראַכטונגען — איבער וועלט און
מענטשן.

טעווע איז פעסט אינגעשרויפט אין דער ערד, ער איז
באהאַפּטן מיטן לעבן.

אזוי איז באַשערט צו טרינקען אַ ביטערן בעכער פון לעבן:
קימאַט יעדע טאַכטער שטעלט מיט זיך פאַר אַן אַנדערע צאָרע,
יעדעס קינד ברענגט אים זאָרג, און דער איקער דערפאַר, וואָס
ער פאַרשטייט זיי אָפּט נישט. ער זעט, אַז אַנדערע וועלען
פּויען זיי, אַז זיי איז נישט גענוג דאָס וועלען, וואָס זיי האָבן
אין דער היים. טעווע וויל זיי באַגרייפן, ער פרווהט אויף זיין
אייגענעם שטייגער אַרײַנצודרינגען אין די טרוימען, טרויער און
בענקשאַפּטן פון זײַנע טעכטער, נישט אַלעמאַל געלינגט דאָס אים.
טיילמאַל בלייבט ער שטיין ווי פאַר אַ רעטעניש: די האַרציקע
שטילע טאַכטער זײַנע — כאַווע — גייט אַוועק מיטן שרייבער
כוועדקע. טעווע שטייט אַ צעטומלעטער פאַר דער דראַמע. ער איז
נישט אימשיטאָנד דאָס צו באַנעמען, ער קען גאַרנישט שאַלעס
מאַכן מיטן געדאַנק, אַז דעם גאַלעכס שטוב האָט בײַ אים צוגע-
רויבט זײַן קינד.

צײַטל האָט לײַב געקריגן מאַטל קאַמוזילן, האָט טעווע
נישט געקענט מאַסיג זײַן דעם איניען „ליבעי, אָבער זײַן האַרץ
האַט געפילט, אַז צײַטל איז גליקלעך מיט איר מאַטלען. האַדל
האַט זיך אַרומגעטראָגן מיט פאַליטישע סוידעס—טעווען איז שווער
געווען דאָרט אַרײַנצודרינגען, אָבער ער האָט געהאַט דערעכט-
ערעך, ער האָט געזען, אַז דאָ גייט אין גרויסע וועלט-זאַכן. כאַווע—
איז אַוועקגעריסן געוואָרן, ווי אַ שטורעמווינט וואָלט זיך אַרײַב-
געגאַוועט אין זײַן שטוב אַרײַבן, און דאָך — וויפּיל האַרציקייט.

וויפל איידלקייט און גלייכצייטיק וויפל ווירדע ווייזט טעווייע
ארויס!

ער וואקסט אויס ביים דער באגעגעניש מיט כאווען אין א
בראָנוענער פיגור, נישט געקוקט דערויף, וואָס טרערן שטיקן
אים.

אין „שפּרינצע“ גיט אונדז טעווייע זיין בליק אויף די באַלע-
באַטישע יונגעלייטלעך, וואָס קומען זיך פאַשען אויף דער דאַטשע
און פאַרבלאַנדזשען אין טעווייעס אַרעמער שטוב, קעדיי דאָרט צו
צעברעכן דאָס לעבן פון די שפּרינצעס.

און טעווייע – טראַגט דאָס אַלץ אריבער; און טעווייע –
ווערט פון אַלע זיינע צאַרעס אינער לעך געשטאַרקט.

טעווייע איז די פאַרקערפּערונג, פון – לעבנסקראַפט, מוט,
אינערלעכן קויעך, פינער כאַכמע, מילדן פאַרשטיין דאָס לעבן
און גוטסקייט אָן גרענעצן.

טעווייעס דערהויבענע קלוגשאַפט איז קאַנסערווירט אין די
ווערטלעך, אַפאַריזמען, זאַגענישן, וואָס זענען צעשאַטן היי פּערל
איבער שאַלעם-אַלייכעמס פּרעכטיקן בוך.

ש. מענדעלסאָן

דערקלערונג פון שווערערע ווערטער

אָווידע זאַרע - געצנדינסט
אָועס אַווויסינו - אינדזערע עלטערנס עלטערן
אַחת ואחת (אַכאַס וועאַכאַס) - איינס און איינס
אין קמה אין תורה (אין קעמאַך אין טוירע) - נישטאָ קיין מעל,
נישטאָ קיין טוירע
אַהינו (עלוייהינו) - אונדזער גאָט
אַר רישן רישן - צוערשט אויפן ערשטן, וועאַל אַכרן אַכרן -
דערנאָך אויף דעם לעצטן
אַליכעם וועאַל בענייכעם - אויף אַנך און אויף אייערע קינדער
אַסאַרע באַטלאָנים - צען באַטלאָנים
אַשאַמנו - מיר האָבן געזינדיקט
אַשרי יושבי ביתך (אַשריי יוישוויי וויסעכאַ) - וויל די, וואָס
זיצן אין דיין הויז (פון דאָווענען)
אַאַר-דאַס - פאַרשטענדיקער מענטש
בגדי מלכות (ביגדי מאַכוס) - קיניגלעכע קליידער
בעזע האַלאַשן - מיט די ווערטער
בעקייפל קיפלאים - טאַפלט
בובערנסקע פראַוולעניע (רוסיש) פאַרוואַלטונג פון דער גובערניע
בילך משה מרדכי (האַלאַך מוישע מאַרדכע) - מוישע מאַרדכע איז
געגאַנגען
האַריי כוישעך - פינצטערע בערג
יבא המן (וואַיאַווי האַמאַן) - האַמאַן איז אַריינגעקומען
ויהי היום (וואַיעהי האַיאַם) - ס'איז געקומען דער טאָג.
ויסעו ויחנו (וואַיסו וואַיאַכנו) - זיי זענען געפאַרן און זיי האָבן
גערוט.
וישפחהו (וואַישקאַכיהו) - און ער האָט אים פאַרגעסן
וויגאַסי האַיעקאַרע האַצנוע וועהאַכסידע מאַראַס גאַלדע שעטיכיע -
מיין ווייב די טייערע, די צנוע און די פרומע, פרוי גאַל-
דע זאַל לעב

באַרגום - אַראַמישער טיטש אויף טאַנאָך
 זיבּרעך (יעוואַרעכעכאַ) - ער זאָל זיך בענטשן (פון דאווענען)
 יגיע כּפּוּך (יעגיאַ קאַפּעכאַ) - די אַרבעט פון דינע הענט.
 יעפּאַס טויאַר - אַ שיינהייט
 כּיד המלך (קעיאַד האַמעלעך) - ווי אַ קיניג קען
 כּרום אב על בנים (קעראַכיים אָו אַל באַנים) - ווי אַ טאַטע
 דערבאַרעמט זיך אויף קינדער (פון דאווענען).
 כּייטשנע (רוסיש) - פּערזענלעך
 כּיסוסתי (כּעסוסאַטי) - צו מין פּערדל
 כּוששת ימי בראשית (מישיישעס יעמיי בעריישיס) פון זינט דער
 וועלט-באַשאַפונג
 כּאַטן מעקאַטרעג - דער סאַטן דער באַשולדיקער
 סאַוועסט (רוסיש) - געוויסן
 צוד יהללך סלה (אויך יעהאַלעלכאַ סעלאַ) - זיי וועלן דיך
 זאַך אייביק לויבן (פון דאווענען)
 צלעך האַשישי - זעקסטער טויזנט (געמיינט יאַרן)
 צאַדראַד (רוסיש) - אונטערנעמונג
 צאַר גידל באַנים - צאַר פון דערציען קינדער
 ציידע לאַדערעך - שפּיז אויפן וועג
 קאַזנאַטשיסטווע (רוסיש) - מעלכישער פינאַנץ-אַמט
 קוימער - גאַלעך
 קויעך האַדאַם - קויעך פון בלוט (געמיינט: קויעך האַדימיען -
 קויעך פון דער פּאַנטאַזיע)
 קעאַר יעראַקעס - אַלערליי גרינסן
 שלשה דברים (שלושאַ דעוואַרים) - דריי ווערטער

באַמערקונג: אין העברעיִש זענען אויסגעלייגט אין דעם
 בוך ווערטער אַדער פּסוקים, וואָס ווערן
 אין דער טעגלעכער ייִדישער שפּראַך נישט
 גענוצט.

מ. ט

טעויע דער איליךקער

ה א ד ל

— איר כידעשט זיך, פאניע שאַלעם-אַלייכעם, אויף טעווען.
וואס מען זעט אים נישט? ער האָט זיך, זאָגט איר, שטאַרק אַ רוק
געטון, מיטאַמאָל, זאָגט איר, גרוי געוואָרן? עך-עך-עך! ווען איר
זאָלט וויסן מיט וואָס פאַר צאַרעס, מיט וואָס פאַר ווייטיקן אָט
דער טעווע טראָגט זיך אַרום! אַ מענטש איז שוואַכער פון אַ
פליג און שטאַרקער פון אַיזן... טאַקע נאָר אַ באַשרייבונג מיט
מיר! וווּ ערגעץ אַ שלאַק, אַ צאַרע, אַן אַנשיקעניש — מיך אויס-
מיידן טאָר עס נישט. פּונוואַנען נעמט זיך עס, ווייסט איר נישט?
איך בין, ווי איר ווייסט, אַ גרויסער באַל-ביטאַכן און האָב צו
דעם וואָס לעבט אייביק קיינמאָל קיין טיינעס נישט. שטענדיק
טיינע איך אָבער מיט איר, מיט מינער הייסט דאָס: „גאַלדע,
זאָג איך, דו זינדיקסט! פאַראַן, זאָג איך, ביי אונדז אַ מעדרעש...“
„וואָס מיר מעדרעש, זאָגט זי, מיר האָבן, זאָגט זי, אַ טאַכטער
אויף כאַסענע צו מאַכן; און נאָך דער טאַכטער, קיין איינעהאַרע,
גייען נאָך צוויי טעכטער; און נאָך די צוויי — נאָך דריי, קיין
בייז אויג זאָל נישט שאַדן!“... — עט, זאָג איך, ס'איז בלאַטע,
גאַלדע! אונדזערע כאַכאַמים, זאָג איך, האָבן דאָס אויך באַוואָרנט;
ס'איז פאַראַן, זאָג איך, דערויף אויך אַ מעדרעש...“ לאַזט זי זיך
נישט רעדן: „טעכטער, זאָגט זי, דערוואַקסענע זענען אַליין אַ
גוטער מעדרעש“... און גייט טיינעט מיט אַ ידענע!
האַקיצער, פון דעם זעט איר אַרויס, אַז ס'איז פאַראַן, ס'איז
דאָ, קיין איינעהאַרע, ביי מיר סכורע אויף אויסצוקלויבן, און דאַפקע
פיינע סכורע, נישט צו פאַרזינדיקן, איינע שענער פון דער אַנ-
דערער. ס'איז נישט שנייע, אַז איך אַליין זאָל לויבן מינע קיב-
דער, נאָר איך הער וואָס די וועלט זאָגט: „קראַסאוויצעס!“ און

וועאָר קולאָאָס די עלטערע, האָדל רופט מען זי. איז זי שיין, זאָג
 איך איך, האָדל, וואָס זאָל איך איך זאָגן? שניט ווי אַ שטיק
 גאַלד! און צו די צאָרעס באַדאַרף זי נאָך האָבן אַ קאַפּ אויך –
 שרייבט און לייענט ייִדיש און רוסיש, און ביכלעך – ביכלעך
 שליינגט זי, ווי האַלעשקעס. וועט איר דאָך פּרעגן אַ קאַשע: וואָס
 פאַר אַ מעכטן איז טעויעס טאַכטער מיט ביכלעך, אַז דער טאַטע
 אירער האַנדלעט גאָר מיט קעז און מיט פּוּטער? הערטסטו, אַט
 דאָס פּרעגן איך דאָך ביי זיי, ביי די פּינע באַכערים הייסט עס,
 וואָס קיין הויז, איך בעט איבער אַינער קאַוועד, איז נישטאַ, און
 שטודירן גלוסט זיך זיי. פּרעגט זיי: וואָס שטודירן? ווער שטו-
 דירן? זאָלן אזוי ציגן וויסן אין פּרעמדע גערטנער שפּרינגען! אַז
 בעסאַקאַל לאַזט מען זיי דאָך גאַרנישט צו, ווי זאָגט ער: אַ קאַטאַ
 פּון דער פּוּטער!... זאָלט איר זען פּונדעסטוועגן, ווי מען לַערנט!
 און ווער? באַלמעלאַכישע קינדער. פּון שניידערס, פּון שוסטערס,
 מען לַעזט זיך אַוועק קיין יעהופּעץ אָדער קיין אָדעס, מען וואָל-
 גערט זיך אויס אויף אַלע בוידעמס, עסן עסט מען מאַקעס מיט
 בכירעס און פאַרבייטן פאַרבייטט מען מיט קאַדאַכעס, גאַנצע
 כאַדאַשים דורכאַנאַנד קוקט מען נישט אָן קיין שטיקל פּלייש אין
 די אויגן, מען לייגט זיך צונויף זעקס פאַרשווינדלעך אויף איין
 בילקע מיט אַ הערינג און – הויליע קאַבאַן!...

ויהי היום, טרעפט זיך אַ מיסע, איך פאַר איינמאַל אַהיים
 פּון בויבעריק, אַפּגעזעצט דאָס ביסל סכּוירע, אַ גאַנצן טראַנספּאַרט
 קעז און פּוּטער און סמעטענע און שאַר יעראַקעס. זיך איך פאַר-
 טראַכט, ווי דער שטייגער איז, אין הימל-זאַכן, פּון דעם, פּון
 יענעם, און פּון די יעהופּעצער נעגידים, וואָס עס גייט זיי, קיין
 איינעהאַרע, אזוי גוט, אזוי גוט, און פּון טעויען דעם שלימאַזל
 מיט זיין פּערדל, וואָס ווערן קאַל יאַמאַוו פאַרשוואַרצט, אוכדוּימע
 נאָך אַזעלכע איניאַנים. זומער, די זון באַקט, די פּליגן בייסן, און
 די וועלט אַרום און אַרום איז מעכאַיע, גרויס, אָפּן, כאַטש הייב
 זיך אויף און פּלי, כאַטש צי זיך אויס און שוויס!...

דערווייל איך טו אַ קוק – אַ באַכערל שפּאַנט זיך מיט די
 ראַגלאַים איבערן זאַמד, האַלט אַ פּעקל אונטערן אַרעם און שוויצט,
 פּאַכט מיט דער נעשאַמע, יאַמויד האַכאַסן רעב יאַקל בען פּלעקל!

— זאג איך צו אים — זעץ דרך אויף, הער נאָר, וועל איך דרך
 אַביסל אונטערפירן, איך פאָר בעמיילע ליידיק. ווי שטייט דאָר-
 טן, זאָג איך, ביי אונדז געשריבן: „דין כאַווערס אייזל אָו דו
 באַגעגנט, איז — דאַרפסטו אים נישט פאַרלאָזן, הינט לוי קאַל
 שעקין אַ מענטש“... לאַכט ער, דער שליימאַזל, און לאָזט זיך דאַמקע
 לאַנג נישט בעטן און קריכט אין וועגעלע אַרײַן. „פּונוואַנען, זאָג
 איך, שפּאַנט דאָס, לעמאַשל, אַ באַכערל?“, פון יעהופּעץ. „וואָס
 האָט, זאָג איך, אַזאַ באַכערל ווי דו צו טון אין יעהופּעץ?“
 „אַזאַ באַכערל ווי איך, זאָגט ער, גיט אָפּ אַקזאַמענט.“ „אויף וואָס,
 זאָג איך, שטודירט אַזאַ באַכערל ווי דו?“ „אַזאַ באַכערל ווי איך,
 זאָגט ער, ווייסט נאָך אַליין נישט אויף וואָס ער שטודירט.“ „אים
 קיין, זאָג איך, וואָס-זשע דוילט זיך אַזאַ באַכערל, ווי דו, אומױסט
 דעם קאַפּ?“ „זאָרגט זיך נישט, רעב טעוויע, אַזאַ באַכערל ווי
 איך, זאָגט ער, ווייסט שוין, וואָס ער האָט צו טון.“ „זאָג מיר נאָר,
 זאָג איך, ווי באַלד, אָו איך בין דיר שוין יאָ באַקאַנט, טאָ ווער
 ביסטו, לעמאַשל?“ „ווער איך בין? איך בין, זאָגט ער, אַ מענטש“
 „איך זע, זאָג איך, אָו נישט קיין פּערד; איך מײן וועמענס
 ביסטו?“ „וועמענס, זאָגט ער, זאָל איך זײַן? איך בין גאַטס.“
 „איך ווייס, זאָג איך, אָו גאַטס; איך מײן, זאָג איך, פּונוואַנען
 שטאַמסטו, צי ביסטו אָן אונדזעריקער, צי עפּשער פון דער ליטע?“
 „שטאַמען, זאָגט ער, שטאַם איך פון אַדעם האַרישויען און אַליין
 בין איך, זאָגט ער, אַ היגער, איר קענט מײַן.“ „ווער זשע, זאָג איך,
 איז דער טאַטע דינער? לאַמיר שוין הערן!“ „מײַן טאַטע, זאָגט
 ער, האָט געהייסן פּערטשיק.“ „טפו זאַלסטו ווערן! האַסטו,
 זאָג איך, באַדאַרפט אַזוי לאַנג מוטשען? ביסטו, הייסט דאָס,
 פּערטשיק דעם פּאַפּיראַסניקס אַ זונדל?“ „בין איך, זאָגט ער,
 פּערטשיק דעם פּאַפּיראַסניקס אַ זונדל.“ „און שטודירסט, זאָג
 איך, אין די קלאַסן?“ „און שטודיר, זאָגט ער, אין די קלאַסן.“
 „נו, מײַנעטייטע, זאָג איך, אַדעם אַ מענטש, ציפּויר אַ פּויגל,
 קאַטשקע רוק זיך, זאָג זשע מיר, זאָג איך, טאַכשעט מײַנער, פון
 וואָס לעמאַשל לעבסטו, אַ שטייגער?“ „פון דעם, זאָגט ער, וואָס
 איך עס.“ „אַהא, זאָג איך, גאַנץ גוט; וואָס-זשע, זאָג איך, עסטו?“
 „אַלצדינג, זאָגט ער, וואָס מע גיט מיר.“ „איך פאַרשטיי, זאָג

איך, ביסט נישט קיין איבערקלויבער: אז ס'איז דאָ וואָס צו עסן, עסטו, און אז ס'איז נישטאָ וואָס צו עסן, פאַרבייטו מיט אַ ליפּ און לייגסט זיך שלאָפן אַ נישטערער. נאָר וואָס דען, זאָג איך, ס'איז אַלצרינג קערני, אַבי שטודירן אין די קלאַסן, זאָג איך; גלייכסט זיך, זאָג איך, צו די יעהופּעצער נעגידים. מיינט איר דאָך, אז ער שוויגט מיר אָפּ, פּערטשיק הייסט עס? „נישט דער-לעבן, זאָגט ער, וועלן די נעגידים, אז איך זאָל זיך צו זיי גלייכונ איך האָב זיי, זאָגט ער, אין דער ערד!“ „ביסט מיר עפעס שטאַרק, זאָג איך, אויפגעטראָגן, זאָג איך, אויף די נעגידים. כ'האַב מוירע, זאָג איך, אויב זיי האָבן זיך נישט צעטיילט, זאָג איך, מיט דיין טאַטנס יערושע“... „זאָלט איר טאַקע וויסן, זאָגט ער, אז איך און איר און מיר אַלע, קאָן זיין, האָבן אַ גרויסן כליפּעק ביי זיי אין דער יערושע“... „ווייסטו וואָס, זאָג איך, לאָזן שוין לינגע סאַנים רעדן פאַר דיר, איך זע אַרויס, זאָג איך, נאָר איין זאָך אז דו ביסט אַ יינגל נישט קיין פאַרפאַלענער און די צונג באַ-דאַרף מען דיר נישט פיקן; אויב דו וועסט, זאָג איך, האָבן צייט קאָנסטו זיך אַרניכטאָפן צו מיר היינט אויף דער נאַכט, וועלן מיר אַפּיסל שמועסן, און טאַקע כאַפן מיט אונדו אַ וועטשערע“... אַוואַדע האָט זיך מיינער נישט געלאָזט איבערכאַזערן די ווערטער און איז געקומען צוגאַסט, געטראָפן אַקוראַט צום סמי-טשיק, בעשאַס דער באַרשט איז געשטאַנען אויפן טיש און די מיכטיקע קנישעס אין איוון האָבן זיך נאָך געפּרעגלט. „דו האָסט, זאָג איך צו אים, אַ לעבעדיקע שוויגער; קאָנסט זיך, זאָג איך, גיין וואַשן, און אז נישט, קאָנסטו, זאָג איך, עסן אומגעוואַשן. איך בין נישט גאַטס סטראַפּטשע, זאָג איך, מיך וועט מען אויף יענער וועלט פאַר דיר נישט שמייסן“. אזוי שמועס איך מיך אויס מיט אים, און פיל, אז עס ציט מיך עפעס צו דעם דאָזיקן מענטשל, וואָס – ווייס איך אַליין נישט, נאָר עס ציט; איך האָב ליב, פאַרשטייט איר, אַ מענטש וואָס מען קען מיט אים רעדן אַ וואַרט; אַמאָל אַ פּאַטעק, אַמאָל אַ מעדרעש, אַמאָל אַ שטיקל קקירע אין הימל-זאַכן, דאָס, יענץ, לאַקש, בוידעם, ציבעלע, אַט אזא מענטש איז טעוועי. פון יענער צייט אָן האָט מײן באַכער אָנגעהויבן אַרײַנקומען צו מיר קימאַט אַלע טאַג. אָפּגעפאַרטיקט זיך מיט די

„שטונדן“, פלעגט ער קומען צו מיר זיך אַפּרוען און אַביסל פאַר-
ברענגען. מאָלט אייך, אַז אַך און וויי איז געווען צו אים מיט
זינע שטונדן איינינעם. אַ שטיקל גליק כאָטש וואָס געגעסן
האַט ער אייגנטלעך בני מיר, און דערפאַר האָט ער אונטערגע-
קנעלט מיט מינע טעכטער, ווי זאָגט ער: אַ פאַטש פאַר אַ פאַטש;
און אַט אזוי איז ער געוואָרן בני אונדו אין שטוב אַ גאַנצער
בען-באַיס. די קינדער האָבן אים אונטערגעטראַגן אַ גלעזל מילך
און מיין אַלטע האָט אַכטונג געגעבן, ער זאָל האָבן אַ העמד אויפן
לייב מיט אַ פאַר זאָקן גאַנצע – און טאַקע דעמאָלט האָבן מיר
דאָס אים געקרוינט מיטן נאָמען „פעפערלי“, איבערגעמאַכט, הייסט
דאָס, אויף יידיש פון פערטשיק, און מען קאָן זאָגן, אַז מיר האָבן
אים אַלע לייב געקריגן עפעס גאָר ווי אַן אייגענעם, מאַכמעס בע-
טעווע איז ער, דאַרפט איר וויסן, דאַפקע נישקאַשע פון אַ מענטש, אַ
אַפאַשעטער, אַ פאַסטער כּי-וועקאַיאָם הייסט דאָס, שעלי שעלאָך
שעלאָך שעלי, מינט דינס – העפקער ציבעלעס...

פאַר איין זאָך נאָר האָב איך אים פּינט געהאַט: פאַר זיין
פאַרפאַלן ווערן. פּלוצים פלעגט ער זיך אויפהייבן, אַוועקגיין, און
נישטאָ פעפערלי! „ווי ביסטו געווען, מיין טייערער שפּילפּויגל?“
שוויגט ווי אַ פיש... איך ווייס נישט, ווי אזוי איר – איך האָב
פּינט אַ מענטש מיט סוידעס; איך האָב לייב, ווי זאָגט ער:
וידבר – גערעדט און ויאמר – געזאָגט. דערפאַר האָט ער
אַבער אַ מיילע: צערעדט ער זיך שוין, איז – פאַר פייער און
פאַר וואַסער, אַ פּיסק – נישט געדאַכט זאָל ער ווערן! מיט
פּלאַנען אַלץ אַזעלכע ווילדע, קרומע, מעשוּגענע גענג, עפעס אַלץ-
דינג לאַקירדע, פּאַפּעריק, מיט די פּיס אַרויף. לעמאַשל, אַ נאָגיד,
קומט אויס נאָך זיין מעשוּגענעם, פאַרקערטן סייכל, איז אַפּגע-
טרעגט, און אַ קאַפּצן איז, פאַרקערט, אַ גאַנצער ציימעס, און ווער
שמועסט אַ באַלמעלאַכע – דער איז גאָר דאָס אויבערשטע פונעם
שטייטל, טייערער פון כּערויסעס, מאַכמעס יגיע פּפּיך, זאָגט
ער, דאָס איז דער איקער. „פונדעסטוועגן, זאָג איך, צו געלט,
זאָג איך, קומט דאָס נישט?“ ווערט ער מאַלע קאַס און וויל מיר
אַינדרינגען, אַז געלט איז אַ שכיטע פאַר דער וועלט; פון געלט,
זאָגט ער, נעמען זיך אַלע פאַלשקייטן אויף דער וועלט, און אַלץ-

דינג, זאגט ער, וואָס סע טוט זיך אויף דער וועלט, טוט זיך עס
נישט אַלס פי יוישער. און ער ברענגט מיר צענטוויזנט ראַיעס און
מעשאַליים, וואָס קלעפּן זיך ביי מיר ווי אַן אַרבעט צו דער וואַנט...
„קומט אויס נאָך דיין מעשוּגענעם סייכל, זאָג איך, אַז דאָס וואָס
מיין בעהיימע מעלקט זיך, און דאָס וואָס מיין פּערדל פּאַרט, איז
אויך נישט אַל פי יוישער?“... אויכוויימע נאָך אַזעלכע קלאַץ-
קאַשעס פרעג איך אים און שטעל אים אָפּ, ווי זאָגט ער, אויף
יעדן טריט, ווי טעווע קאַן! מיין פּעפּערל אַבער קאַן אויך, נאָך
אַ מין קאַנען! האַלעוויי וואַלט ער אַזוי נישט קאַנען ווי ער קאַן!
און האָט ער עפּעס אויפן האַרצן, אַזוי זאָגט ער דאָס אַרויס:
אַיינמאַל זיצן מיר אַזוי פּאַרנאַכט ביי מיר אויף דער פּריזבע און
כאַקרענען אַלץ מיקויעך די דאָזיקע אינאַנים, פּילאַזאָפּיע הייסט
עס. רופּט ער זיך אָן צו מיר, פּעפּערל הייסט עס: „איר ווייסט,
רעב טעווע? איר האָט טעכטער, רעב טעווע, זייער געראַטענע.“
„טאַקע בעעמעס? — זאָג איך — אַ דאַנק דיר פאַר דער בסורע;
זיי האַבן, זאָג איך, אין וועמען געראַטן צו זיין.“ „איינע, זאָגט
ער צו מיר ווייטער, די עלטערע, די איז גאַר, זאָגט ער, אַ באַר-
דאָס, אַ פּאַלנע מענטש.“ „איך ווייס עס אָן דיר, זאָג איך, דאָס
עפּעלע, זאָג איך, פּאַלט נישט ווייט פונעם ביימעלע.“ אַזוי זאָג
איך צו אים, און דאָס האַרץ, געוויינטלעך, וואַקסט פאַר טיינעג,
וואַרום וואָסער פּאַטער, איך בעט אײַך, האָט נישט ליב, אַז מע
לויבט אים זינע קינדער? גיי זי אַ נאָווי, אַז פון אַזאַ מין
לויבעניש וועט גאַר אַרויסשפּרינגען אַ פאַרקאַכעניש, זאָל גאָט
שוימער אומאַזל זיין! איר מעגט דאָס האַרען.
בעקיצער, געווען איז דאָס צווישן טאַג און נאַכט, אין בוי-
בעריק טאַקע, פאַר איך מיר אַזוי מיט מיין וועגעלע איבער די
דאַטשעס, און שמייס דאָס פּערדל און שמועס מיך דורך מיט דעם
אויף פּערדיש לאַשן: „ס ו ס ת י, זאָג איך צו דעם, וויאַ! אַנג,
מאַך נאָר, זאָג איך, מיט די ראַגלאַים אַביסעלע גיכער, באַקומ-
סטו דיין פּאַרציע האַבער, וואַרעם אין קמח אין תור ה-
שטייט ביי אונדז געשריבן — אַז מען שמירט נישט, פאַרט מען
נישט“...
און ווי איך רעד מיר דאָ אַזוי מיט מיין פּערדל, זע איך,

פון וואָלד אַרויס שניידט זיך אַ פּאַרל, צוויי מענטשן, ניקער, אַ זאַכער מיט אַ נעקייִווע. גיין גייען זיי נאַענט, האַרט איינער צום אַנדערן, און מען רעדט עפעס זייער געשמאַק. ווער קאָן דאָס זיין פּלוצים אינמיטן דערינען? – קלער איך מיר און קוק מיך אַינן דורך די פּייעריקע ריטער פון דער זון. – איך וואָלט געמעגט שווערן, אַז ס'איז עפערל! מיט וועמען גייט ער דאָס, דער שלי-מאַזל, אַזוי שפעט? איך פאַרשטעל מיך מיט דער האַנט פון דער זון און קוק מיך אַינן נאָך שטאַרקער: ווער איז די נעקייִווע? אַוי, דאַכט זיך, האַדל? יאָ, ס'איז זי, ווי איך בין אַ ייד, ס'איז זי... אַזוי? אַט דאָס האָט מען אַזוי געשמאַק געלערנט גראַמאַ-טיקעס, געלייענט ביכלעך? ! אַוי, טעווע, ביסטו אַ בעהיימען – אַזוי טראַכט איך מיר, און שטעל אָפּ דאָס פּערדל און רוף זיך אָן צו מינע לייט: „אַ גוטן אַוונט אַיך, זאָג איך, וואָס הערט זיך עפעס מיקויעך מילכאַמע? ווי קומט איר, זאָג איך, פּלוצים גאַר אַהער? אויף וועמען קוקט איר דאָ אַרויס? אויפן נעכטיקן טאַג... דערהערט אַזאַ מין באַרעך-האַבאַ, איז מיין פּאַרל געבליבן שטיין נישט אַהין, נישט אַהער, מעכילע צעדרייט און רויטלעך אויפן פּאַנעם... געשטאַנען אַזוי אַ פאַר מינוט אָן ווערטער, לאַזט מען אַראָפּ די אויגן, נאָכדעם הייבט מען אָן קוקן אויף מיר, איך אויף זיי, זיי ביידע איינס אויף דאָס אַנדערע.

„נו? – זאָג איך. – עפעס באַטראַכט איר מיך, זאָג איך גלייך אַזוי ווי איר האָט מיך שוין לאַנג נישט געזען. איך בין, דאַכט מיר, דער אייגענער טעווע, זאָג איך, וואָס געווען, נישט געמינערט אַ האַר.“ אַזוי מאַך איך צו זיי האַלב פאַרדראַסיק און האַלב אויף קאַטאַוועס. רופט זיך אָן צו מיר די טאַכטער מינע, האַדל הייסט דאָס, און ווערט נאָך רויטער ווי פּריער: „טאַטע, אונדז קומט מאַזל-טאַוו...“ „מאַזל-טאַוו אַיך, זאָג איך, מיט מאַזל זאָלט איר לעבן. וואָס איז די מיסע? איר האָט געפונען, זאָג איך, אַן אויזער אין וואָלד? צי איר זענט נאָר וואָס ניצל געוואָרן, זאָג איך, פון אַ גרויסער סאַקאַנע?“ „אונדז קומט, זאָגט ער, מאַזל-טאַוו, מיר זענען כאַסן-קאַלע.“ „וואָס הייסט, זאָג איך, איר זענט כאַסן-קאַלע?“ „כאַסן-קאַלע, זאָגט ער, ווייסט איר נישט וואָס הייסט? כאַסן-קאַלע הייסט, זאָגט ער, איך בין איר כאַסן, זי איז

מיין קאלע. אזוי מאכט ער צו מיר, פעפערל הייסט דאָס, און
 קוקט מיר דאָפּק גלײַך אין די אויגן אַרײַן. איך קוק אים אָבער
 אויך גלײַך אין די אויגן אַרײַן און מאַך צו אים: „ווען איז געווען
 בײַ אײַך, זאָג אײַך, דאָס קנאַסמאַל? און פאַרוואָס האָט איר
 נישט גערופן מיך אויך אויף דער סימכע? איך קער מיך, דאָכט
 זיך. אָן דאָ אַ שטיקל מעכטן, צי נײַן? ... איר פאַרשטייט, איך
 לאָך און ווערעם עסן מיך, טאַטשען מיין לײַב. נאָר גאַרנישט,
 טעווע איז נישט קײַן ידענע, טעווע האָט ליב אויסצוהאַרן
 ביזן סאַף... רוף אײַך מיך אָן צו זײַ: „איך פאַרשטיי נישט –
 אַ שידעך אָן אַ שאַדן, אָן טנאַקס?“ „וואָס דאַרפן מיר, מאַכט
 ער, פעפערל הייסט דאָס. שאַדנאַנים? מיר זענען שוין לאַנג,
 זאָגט ער, כאַסן-קאלע.“ „אזוי? גאַט ניסים! וואָס-זשע האָט איר
 זאָג אײַך, געשוויגן בײַ אַהער?“ „וואָס זאָלן מיר, זאָגט ער
 שרײַען? מיר וואָלטן אײַך הינט אויך נישט דערציילט, נאָר און,
 מיר מיר האָלטן אינגיכן בײַ צעשיידן זיך, איז בײַ אונדז געבליבן
 מיר זאָלן שטעלן פּרײַערט אַ כּופּע... דאָס האָט מיך שוין פאַר-
 ראַסן, דערלאַנגט אין בײַן אַרײַן! מײַלע, וואָס ער זאָגט: כאַסן-
 קאלע – איז נאָך צו דערליידן, אָבער כּופּע? וואָס איז דאָס פאַר
 אַ ווערטער: שטעלן אַ כּופּע? עפעס טאַרגום-לאַשן!... וויזן וויזט
 אויס, אַז מיין כאַסן האָט פאַרשטאַנען, אַז איך בין פון דער מיסע
 אַביסל מעטושטעש; רופט ער זיך אָן צו מיר: „פאַרשטייט איר,
 רעב טעווע, די מיסע דערפון איז אזוי: איך האָלט בײַ אָפּפאַרן
 פּונדאַנען.“ „ווען פאַרסטו?“ „אינגיכן.“ „וויקי, אַ שטייגער?“
 „דאָס קאָן אײַך אײַך, מאַכט ער, נישט זאָגן, סײַז זאָגט ער, אַ
 סאַד“... איר הערט? סײַז אַ סאַד! ווי געפּעלט דאָס אײַך, אַ
 שטייגער? קומט צו גײַן אַ פעפערל, אַ קליינס, אַ שוואַרצע, אַ פאַר
 זענענש, פאַרשטעלט זיך פאַר אַ כאַסן, ווײַל שטעלן אַ כּופּע
 האָלט בײַ אַוועקפאַרן און זאָגט נישט ווײַן! קאָן נישט צעזעצט
 ווערן די גאַל? „מײַלע, זאָג אײַך צו אים, אַ סאַד איז אַ סאַד; בײַ
 דיר איז גאַלע סידעס... גיב מיר אָבער צו פאַרשטיין, ברודערל,
 אַט דאָס: דו ביסט דאָך אַ מענטש, זאָג אײַך, פון סאַמע יישער
 און ביסט אינגעטונקען אין מענטשעכקייט פון אויבן בײַ אַראַפּ-
 ווי קומט דאָס, זאָג אײַך, צו דיר, אַז די זאַלסט פּלוצים אינ-

מיטן דערינען צונעמען ביי טעווען א טאכטער און מאכן זי פאר אן אגונע? אט דאס הייסט ביי דיר יוישער? מענטשלעכקייט? א שטיקל גליק, זאג איך, וואָס דו האָסט מיך נישט באַגאַנוועט, אָדער אונטערגעצונדן? „טאַטע! זאָגט זי צו מיר, האָדל הייסט דאָס, — דו ווייסט גאַרנישט, ווי גליקלעך מיר זענען, איך און ער, וואָס מיר האָבן דיר אויסגעזאָגט פונעם סאַד. ס'איז ביי אונדן, זאָגט זי, אַראָפּ אַ שטיין פון האַרצן. קום אַהער, לאַמיר זיך צע-קושן. און נישט לאַנג געטראַכט, כאַפּן זיי מיך אַרום ביידע, זי פון איין זייט, ער פון דער אַנדערער זייט, און מע הייבט מיך אָן קושן און האַלדן, זיי מיך און איך זיי און פון גרויס אימפעט, אפאַנעם, זיי ביידע צווישן זיך דאוואַי קושן זיך! אַ באַשריבונג, זאָג איך אייך, אַ טעיאַטער מיט זיי! „טאַמער וואַלט שוין געווען, זאָג איך, גענוג קושן זיך? צייט עפּיס רעדן מיקויעך טאַכליס. „מיקויעך וואַסער טאַכליס? זאָגן זיי. „מיקויעך נאָדן, זאָג איך, מאַלבושים, היינצעס האַכאַסענע, דאָס, יענץ, לאַקש, בוידעם, ציבע-לע... „מיר דאַרפן נישט, זאָגן זיי, גאַרנישט, נישט קיין לאַקשן, נישט קיין בוידעם, נישט קיין ציבעלעס. „וואַס-זשע דען, זאָג איך, דאַרפט איר יאָ? „מיר דאַרפן, זאָגן זיי, נאָר כּופּע וועקידושן... איר הערט ווערטער?...

בעקיצער, עס האָט מיך געהאַלפּן, ווי דער פאַראַיאַריקער שניי — מע האָט געשטעלט אַ כּופּע, אַלץ הייסט אַ כּופּע! אַוואַדע, וואָס זאָלט איר קלערן, נישט אַזאַ כּופּע, ווי טעווען שטייט אָן. אויך מיר אַ כּופּע!... אַ שטילע כאַסענע... אַך און ווי!... אַ פאַר שאַ נאָך דער שיינער כּופּע, שפּאַן איך איין דאָס פּערד-אין-ווע-געלע, און מיר זעצן זיך אויף זאַלבעדריט, דאָס הייסט: איך און זי און ער, דער געניידעם מנינער, און ה'ך משה מרדכי — מאַרש צום באַן קיין בויעריק, זיצנדיק אַזוי מיט מיין פאַר-פּאַלץ אין וועגעלע, כאַפּ איך מיר אַ קוק מין האַצאד אויפן פאַרל און טראַכט מיר: וואָס פאַר אַ גרויסן גאַט מיר האָבן און ווי מאַדנע שיינ ער פירט זיין וועלטל! און וואָס פאַר מינע מעשוונע געפאַשעס, ווילדע ברויגן, עס געפינען זיך ביי אים! אַט האָט איר אייך אַ פאַרפּאַלץ נאָר וואָס פון דער נאָדל אַרויס: פאַרט ער אַחוּק, דער גוטער יאָר ווייסט אים ווהין, און זי בלעבט איבער דאָ —

און מע זאָל דאָס לאָזן אפּילע אַ טרער, כאָטש פּון יויצע וועגן
 נאָר גאַרנישט, טעווע איז נישט קיין יידענע. טעווע האָט צייט
 קוקט און שוויגט, וואָס וועט דאָ זײַן... זע איך עפעס אַ פּאַר
 יונגעלייטלעך, גוטע קאַסריליקעס מיט אויסגעטראָטענע שטייף-
 זענען אַרויסגעקומען אויפן באַן זיך געזעגענען מיט מיין שפּיל-
 פּויגל. איינער פּון זיי איז געגאַנגען עפּיס ווי אַ שייגעץ, איך פעט
 איבער אייער קאָועד, מיטן העמדל איבער די הויזן, און האָט
 עפעס געשושקעט זיך מיט מינעם שטילערהייט. „זע נאָר, טעווע-
 טראַכט איך מיר, צי האָסטו זיך נישט אַרײַנגעכאַפט דאָ צווישן
 כעוורע פּערד-גאַנאוויס, ביטל-שנידערס, שלעסער-ברעכער, אָדער
 פאַלשע מאָנעטשיקעס?“

פּאַרנדיק צוריק מיט מיין האַדלען פּון בויבעריק אַהיים, קאָן
 איך מיך נישט איינהאַלטן און זאָג איר אַרויס זעם דאָזיקן געדאַנק
 גאַנץ אָפּנטלעך. צעלאַכט זי זיך און וויל מיר איינרעדן, אַז ס'איז
 לויטער פּינע מענטשלעך, ערלעכע, לעצט-ערלעכע לייט, וואָס זייער
 גאַנץ לעבן איז נאָר פּון יענעם וועגן, זיך האַפּן זיי נישט אין
 זינען, אפּילע אין דער לינקער פּיאַטע... איך איר: „פעפּערל“, און
 זי מיר: „טויוואַס-האַקלאַל, אַרבעטער, נעכטיקע טעג“... „וואָס טויג
 מיר, זאָג איך, אייער טויוואַס האַקלאַל מיט אייער אַרבעטן, אַז עס
 גייט צו בײַ אייך בעסאָד? פּאַראַן, זאָג איך, אַ שפּריכוואָרט:
 וואוּ אַ סאָד, דאָרט איז אַ גענייווע... אַמער זאָג מיר גלייך, וואָס
 איז ער געפּאַרן, פעפּערל, און ווײַן? ... „אַלצדינג יאָ, זאָגט זי,
 נאָר דאָס נישט. פּרעג זיך, זאָגט זי, בעסער נישט נאָך; גלייב מיר,
 זאָגט זי, וועסט מיט דער צייט אַליין אַלצדינג וויסן, וועסט
 מירצעשעם הערן, און עפשער אינגיכן, פּיל נייעס, פּיל גוטס!“...
 „אַמײן, האַלעווי, זאָג איך, פּון דיין מויל אין גאַטס אויערן. נאָר
 אונדזערע סאַנים, זאָג איך, זאָלן אַזוי וויסן פּון זייער געזונט,
 ווי איך הייב אָן צו פּאַרשטיין, וואָס דאָ טוט זיך בײַ אייך און
 וואָס באַדינט די שפּיל!“... „אַט דאָס איז טאַקע, זאָגט זי, דער
 אומגליק, וואָס דו וועסט דאָס נישט פּאַרשטיין“. „וואָס-זשע, ס'איז
 אַזוי טיף? מיר דאַכט, זאָג איך, אַז איך פּאַרשטיי, מיט גאַטס
 הילף, גרעסערע זאַכן“... „דאָס לאָזט זיך נישט, זאָגט זי, פּאַר-
 שטיין מיטן סייכל אַליין, דאָס דאַרף מען, זאָגט זי, פּילן, פּילן

מיטן הארצן... אזוי זאגט זי צו מיר, האַדל הייסט עס, און דאָס פּאָנעם ביי איר בעשאַס מיסע פּלאַמט און די אויגן ברענען. נישט געדאַכט זאָלן זיי ווערן, די טעכטער מינע! פאַרקאָכן זיי זיך אין עפעס, איז מיט האַרץ און מיט לייב און לעבן און מיטן גוף און מיט דער נעשאַמע!

בעקיצער וועל איך אנטן דערצייילן, עס גייט אַוועק אַ וואַך און צוויי און דרײַ און פיר און פינף און זעקס און זיבן – נישטאָ נישט קיין בריוו, נישט קיין יעדײַע, „פאַרפאַלן, זאָג איך, סעפּערלײ!“ – און כאַפּ אַ קוק אויף מיין האַדלען. נעבעך קיין טראַפּן בלוט נישטאָ אין פּאָנעם, זוכט אויף אַלעמאַל אַן אַנדער שטיקל אַרבעט אין שטוב, ווײַל, ווייזט אויס, פאַרגעסן דורך דעם די גרויסע צאָרעס אירע, נאָר, איר זאָלט זאָגן, זי זאָל דאָס אים אַפּילע דערמאָנען! שאַ, שטיף, גלײַך ווי ס׳איז גאָר קיינמאַל נישט געווען קיין סעפּערלײ אויף דער וועלט! נאָר איינמאַל טרעפט זיך אַ מיסע, איך קום צופאַרן אַהיים, איך זע – מיין האַדל איז פאַרוויינט, גייט אַרום מיט אַנגעשוואַלענע אויגן. הייב איך מיך אָן צו דערפּרעגן. ווער איך געוואָר, אַז דאָ איז נישט לאַנג גע- ווען עפעס איינער אַ שלײמאָזל מיט לאַנגע האָר און געסוידעט זיך עפעס מיט איר, מיט האַדלען הייסט עס. און נישט לאַנג געטראַכט, רוף איך אַרויס מיין האַדלען פון שטוב אין הויף אַרויס אין טו זי אַ כאַפּ גלײַך אויף דער ווענטקע: „זאָג מיר נאָר, טאַכטער, האַסט שוין פון אים אַ גרוס?“, „יאָ.“ „ווי איז ער ער- גען, דײַן באַשערטער?“ „ער זיצט!“ „ער זיצט?“ „ער זיצט!“... „ווי זיצט ער?“ פאַרוואָס זיצט ער?“ – שווייגט זי. קוקט מיר גלײַך אין די אויגן אַרײַן און שווייגט. „זאָג מיר נאָר, זאָג איך, טאַכטער מינע, וועדליק איך פאַרשטיי, זיצט ער נישט פאַר קיין געניווע; פאַרשטיי איך נישט דעם סייכל, אַז ווי באַלד קיין גא- נעו נישט און קיין שווינדלער נישט, היינט פאַרוואָס זשע זיצט ער, פאַר וואָסערע מיסעס טויוויס?... שווייגט זי. האַב איך מיך מעיאַשעו געווען: זאָגסט נישט, דאַרף מען נישט; ער איז דאָך דײַן שלײמאָזל, נישט מינע. אַ שיינע ריינע קאַפּאַרע! נאָר אינע- ווייניק אין האַרצן טראַג איך אַ ווייטיק, איך בין פאַרט אַ פאַטער! בעקיצער, געווען איז דאָס הוישיינע-ראַבע אויף דער נאַכט

קומט זי אָן, האַדל הייסט עס, זעצט זיך צו לעבן מיר אויף דער פרייזע, קוקט זיך ארום אויף אלע זייטן און רופט זיך אָן צו מיר שטילערהייט: „הערסטו, טאַטע? איך דאַרף דיר עפעס זאָגן: היינט געזעגענען מיר זיך אָפּ מיט דיר... אויף שטענדיק“... אזוי זאָגט זי צו מיר שטיל, קוים וואָס מע הערט, און קוקט אויף מיר מיט אַ מאַדנעם מין קוק, מיט אַזאַ קוק, וואָס איך וועל אים אייביק נישט פאַרגעסן.

„וואָס הייסט, זאָג איך, דו געזעגנסט זיך אָפּ מיט מיר אויף שטענדיק?“ – אזוי מאַך איך צו איר און קוק אַראָפּ, זי זאָל נישט זען, ווי איך בין טויט. „דאָס הייסט, זאָגט זי, איך פאַר, זאָגט זי, אַוועק, מאַרגן, זאָגט זי, גאַנץ פרי, מיר וועלן זיך שוין מער קיינמאָל נישט זען... קיינמאָל נישט“...

דערהערט די דאָזיקע ווערטער, איז מיר געוואָרן אַביסל גרינגער אויף דער נעשאַמע. דאַנקען גאָט כאַטש דערפאַר, טראַכט איך מיר, עס קאָן זיין ערגער, בעסער האָט קיין שיער נישט... „וויזוהין, לעמאַשל, פאַרסטו, אויב איך האָב, זאָג איך, די זכיע צו וויסן?“ „איך פאַר, זאָג זי, צו אים“, „צו אים? – זאָג איך, – וווּ איז ער דען אַצינדערט?“ „לעסאַטע, זאָגט זי, זיצט ער נאָך נאָר אינגיכן שיקט מען אים אַוועק“, „פאַרסטו, הייסט דאָס, זיך געזעגענען מיט אים?“ – אזוי זאָג איך צו איר און מאַך זיך טאַמעוואַטע. „ניין, זאָגט זי, איך גיי אים נאָך גלייך אַהין“, „אַהין? – זאָג איך – ווער איז געווען דער אַהין? ווי אזוי הייסט דאָס אָרט?“ „מע ווייסט נאָך נישט אַקוראַט, זאָגט זי, ווי אזוי דאָס אָרט הייסט, נאָר ווייט איז דאָס זייער, זאָגט זי, ווייט מיט סאַקאַנעס נעפאַשעס“...

אזוי זאָגט זי צו מיר, האַדל הייסט עס, און עס מאַלט זיך מיר אויסעט, אַז זי רעדט דאָס מיט גאַדלעס, מיט גרויס-קינט, גלייך ווי ער וואַלט דאָ אַפגעטון עפעס אַזעלכעס, וואָס סע קומט אים דערפאַר אַ מעדאַל פון אַ פוד איזוין!... וואָס ענטפערט מען איר, לעמאַשל, אויף אַזאַ זאַך? פאַר אַזאַ זאַך נעמט אַ פאַטער און בייזערט זיך אויס אויף אַ קינד, שענקט אַ פאַר פעטש, אַדער ער בייטלט אויס אַלע בייזע וויסטע כאַלוימעס. טעוויע איז אַבער נישט קיין יידענע. איך גיי מיט

דעם גאַנג, אַז קאַס איז אַווידעוואַרע. רוף איך מיך אָן צו איר מיט אַ פּאַסעק, ווי געוויינטלעך: „איך זע אַרויס, זאָג איך, טאַכטער מינע, אַז דו וואַרפטט אַוועק, זאָג איך, צוליב אַ פּע-פּערל טאַטע-מאַמע, זאָג איך, און לאָזט זיך אַוועק אין אַן אָרט, וואָט מע ווייסט נישט וווּ. ערגעץ אין די מידיאָריעס, אַפּאַנעס, אויפן פּאַרגליווערטן יאַם, דאָרט, וווּ אַלעקסאַנדער מוקדון, זאָג איך, איז געפּאַרן אויפן אַקּרענט און פּאַרבאַלאַנ-דזשעט אויף אַ ווינטער וויספּע, זאָג איך, צווישן ווילדע מענטשן, ווי איך האָב געלייענט, זאָג איך, אַמאַל אין אַ מינסע-ביכל...“

אַזוי זאָג איך צו איר האַלב אויף קאַטאַוועס און האַלב מיט קאַס, און דאָס האַרץ בעשאַס מינסע וויינט. נאָר טעויע איז נישט קיין יידענע. טעויע האַלט זיך איין. און זי, האַדל הייסט עס, פּאַלט נישט אַראָפּ ביי זיך; ענטפּערט מיר אָפּ אַל רישן רישן, און שטיל, נישט געכאַפּט, און באַטראַכט. טעויעס טעכטער קאָנען רעדן...

און כאַטש איך האַלט דעם קאַפּ אַראָפּ און די אויגן צו, פּונדעסטוועגן דאַכט זיך מיר, אַז איך זע זי, האַדלען הייסט דאָס, איך זע — איר פּאַגעס איז פּונקט אַזוי ווי די לעוואָנע בלאַס און מאַט, און דאָס קאַל אירס, מאַלט זיך מיר אויס, איז עפעס ווי פּאַרדומפּן, ציטערט... זאָל איך איר, אַ שטייגער, פּאַלן אויפן האַלדו, בעטן, כּאַלעשן פּאַר איר, זי זאָל נישט פּאַרן? ווייס איך, אַז ס'איז אַרויסגעוואָרפּן. יעמאַך שעמאַם זאָלן זיי ווערן, טאַקע די טעכטער מינע, — פּאַרקאָכן זיי זיך אין עמעצן, איז מיטן גוף און מיט דער נעשאַמע און מיטן האַרץ און מיט ליב און לעבן!

בעקיצער, מיר זענען אַפּגעזעסן אַזוי אויף דער פּרייזע אַ היפש שטיק צייט, לאָז זיך איך דאַכטן, קימאַט די גאַנצע נאַכט. מער געשוויגן ווי גערעדט, און דאָס, וואָס מיר האָבן גערעדט, איז אויך געווען קימאַט ווי נישט גערעדט, האַלבע ווערטער... זי האָט גערעדט און איך האָב גערעדט. איך פּרעג זי נאָר איין זאַך: וווּ איז דאָס געהערט געוואָרן, אַ מיידל זאָל נעמען און כאַסענע האָבן פּאַר אַ באַכער צוליב דעם, זי זאָל אים קאָנען נאָכגיין ערגעץ אין אַלדי שוואַרצע יאָר? ענט-

פערט זי מיר: „מיט אים איז אַלץ איינס, אַפילע אין אַלרײַ שוואַרצע יאָר“... גיב איך איר, געוויינטלעך, צו פאַרשטיין מיטן סייכל, ווי נאַריש דאָס איז. גיט זי מיר צו פאַרשטיין מיט איר סייכל, אַז איך וועל דאָס קיינמאַל נישט פאַרשטיין. ברענגט איך איר אַ מאַשל מיט אַ הון, אַ קוואַקע, וואָס האָט אויסגע- זעסן קאַטשקעלעך. די קאַטשקעלעך האָבן זיך נאָר אויפגעכאַפט אויף די פיסלעך, האָבן זיי זיך געלאָזט אויפן וואַסער, און די קוואַקע נעבעך קוואַקעט. „וואָס, זאָג איך, וועסטו זאָגן, זאָג איך, דערויף, טאַכטער לעבן?“ „וואָס, זאָגט זי, זאָל איך דע- רויף זאָגן? ס'איז אַוואַרע אַ ראַכמאַנעס, זאָגט זי, אויף דער קוואַקע; נאָר צוליב דעם, זאָגט זי, וואָס די קוואַקע קוואַקעט, זאָלן די קאַטשקעלעך נישט שווימען?“... איר פאַרשטייט די- בורים? טעויעס טאַכטער רעדט נישט גלאַט...

און דערווייל די צייט שטייט נישט. עס הייבט שוין אָן צו שאַרען אויף טאַג. די אַלטע אין שטוב וואַרטשעט. זי האָט שוין עטלעכע מאָל געשיקט זאָגן, אַז ס'איז שוין צייט מאַכן נאַכט, און געזען, אַז עס העלפט נישט, האָט זי אַרויסגע- שטעקט דעם קאַפּ דורכן פענצטער און מאַכט צו מיר, מיט אַ שיינעם יברכך געוויינטלעך: „טעויע! וואָס טראַכסטו זיך?“ „לאָז זיין שטיל, זאָג איך, גאַלדע, הוישניגע-ראַבע דאַרף מען זיין אויף. פאַלג מיר, גאַלדע, זאָג איך, דו נעם, זיי מויכל, צעבלאָז נאָר דעם סאַמאָוואַר, זאָג איך, און לאָז זיין טיי, און איך וועל גיין דערוויילע שפּאַנען דאָס וועגעלע. מיר פאַרן מיט האַדלען צום באַן.“ און ווי דער שטייגער איז, טאַק איך איר אָפּ אַ שפּאַגל-נייעם ליגן, אַז האַדל פאַרט אַוועק קיין יעהופּעץ און פון דאָרטן נאָך ווייטער, אַלץ מיקויען יענעם אייסקע, אַ יערושע, און עס קאָן געמאַלט זיין, זאָג איך, אַז זי זאָל שוין דאָרטן בלייבן איבערן גאַנצן ווינטער און עפּשער איבערן ווינטער מיטן זומער מיט נאָך אַ ווינטער; לעכניין דאַרף מען איר, זאָג איך, מיטגעבן ציידע לעדערעך, אַ ביסל גרעט, אַ קליידל, אַ פאַר קישנס, ציכלעך, דאָס, יענץ און שאַר-יעראַקעס. אַזוי קאַמאַנדעווע איך און זאָג אָן, ס'זאָל נישט זיין קיין געוויינען, ס'איז הוישניגע-ראַבע אויף דער וועלט. הערט מען

דאך מיך ווי די קאץ און מע וויינט דאפקע יא, און אז סע
 קומט צום געזעגענען זיך, ווערט א יעלאַלע, אַלע וויינען –
 די מאַמע, די קינדער, און טאַקע זי אליין, האַדל הייסט דאָס.
 נאָר איך איינער האָב מיך געהאַלטן שטאַל און איינז!
 דאָס הייסט, עס רעדט זיך נאָר אזוי – שטאַל און איינז; אינע,
 ווייניק קאָכט ווי אַ סאַמאַוואַר, נאָר יענעם אַרויסווייזן – פּע-
 טעווע איז דאָך נישט קיין יידענע... דעם גאַנצן וועג קיין
 בויעריק שווינגט מען, און אז מיר האַלטן שוין נישט ווייט
 פון דער באַן, רוף איך מיך אָן צו איר, זי זאָל מיר זאָגן
 דאָס לעצטע מאָל, וואָס פאַרט האָט ער דאָס געטון אַזעלכעס,
 פּעפּערל הייסט דאָס?... „איטליכע זאַך, זאָג איך, באַדאַרף דאָך
 האָבן עפּעס אַ טאַם“... ווערט זי אָנגעצונדן און שווערט מיר
 מיט קאָל האַשוועס שעבעאוילעם, אַז ער איז ריין, ווי גיב-
 גאַלד. „ער איז, זאָנט זי, אַ מענטש, וואָס קאַטאַרי פאַר זיך
 אַרט אים נישט, דאָס גאַנצע טועכץ זיינס איז נאָר, זאָגט זי,
 יענעמס טיווע, דער וועלטס טיווע – און דער איקער פאַר
 די באַלמעלאַכעס“ – און גייט זייט אַ כאַכעם און טרעפט,
 וואָס דאָס הייסט! „זאָרגט ער זיך, זאָג איך צו איר, הייסט
 דאָס, פאַר דער וועלט? לעמני-זשע, זאָג איך, זאָרגט זיך נישט
 די וועלט פאַר אים, אַז ער איז יאָ אַזאַ ווילער באַכער? זאָלסט
 אים כאַטש לאָזן גריסן, זאָג איך, דעם אַלעקסאַנדער מוקדן
 דינעם, זאָלסט אים זאָגן, זאָג איך, אַז איך פאַרלאָז מיך אויף
 זיין יוישער, ער איז דאָך אַ מענטש פון סאַמע יוישער, זאָג
 איך, אַז ער וועט מיין טאַכטער מיסטאַמע נישט פאַרפירן, און
 שרייבן אַמאַל, זאָג איך, אַ ברייול דעם אַלטן טאַטן“...
 און אזוי ווי איך רער, פאַלט זי מיר נישט פּלוצים אויפן
 האַלדז און הייבט נישט אָן צו וויינען? „לאַמיר זיך, זאָגט זי,
 געזעגענען. זיי געזונט, טאַטע. גאָט ווייסט, זאָגט זי, ווען מיר
 וועלן זיך זען!?!“... אָן עק! אַט דאָ האָב איך מיך שוין נישט
 געקאָנט אַננהאַלטן... עס איז מיר געקומען אויפן געראַנק,
 פאַרשטייט איר, טאַקע די אייגענע האַרל, בעשאַס זי איז נאָך
 געווען אַ ברעקל... אַ קינדר הייסט דאָס... זי געהאַלטן אויף די
 הענט... אויף די הענט געהאַלטן... האָט קיין פאַריבל נישט,

פאניע, וואָס איך האָב מיך... מיטע יידענע... איר זאָלט וויסן,
הערט איר, וואָס דאָס איז פאַר אַ האַדל, דאָס איז!... איר
זאָלט זען די ברייולעך, וואָס זי שרייבט... ס'איז אַ האַדל פון
גאָט!... זי איז בני מיר אָט-אָ-דאָ-אָ, איז זי בני מיר... טיף,
טיף... איך קאָן עס איך אזוי פיל גישט אַרויסגעבן... . . . . .

נעשריבן אין יאָר 1904.

כ א ו ו ע

גאָט האָט געוואָלט אַ טיווע טון טעויען, גייט ער און
בענטשט אים מיט זיבן קינדער נעקיוועס. טעכטער הייסט עס,
אַלע אויסגעשפילטע, געראַטענע, קלוגע און שיינע, פרישע, געזונטע,
איך זאָג איך – סאָסנעס! אוי, האַלעווי וואָלטן זיי בעסער געווען
מיסע פאַסקודניצעס, וואָלט עפּשער געווען בעסער פאַר זיי און
געזינטער פאַר מיר. וואָרעם וואָס קומט אַרויס, איך בעט איך, פון
אַ גוט פערדל, אז עכ שטייט אין שטאַל? וואָס קומט אַרויס פון
שיינע טעכטער, אז מע ליגט פאַרשטעקט מיט זיי אין אַ העק און
מע קוקט נישט אָן קיין לעבעדיקן מענטשן, אַכויז אַנטאָן פאַפּערילע,
דעם גוי'שן ראָש האַקאַעל פון דאָרף, און דעם שרייבער כוועדקע
גאַלאַגאָן, אַ הויכער גויעץ מיט אַ פאַטלע און מיט לאַנגע שטיוול,
און דעם גאַלעך.

בעקיצער, איך קום צו פאַרן איינמאַל אַהיים, אַרום פאַר
נאַכטלעך שוין, באַגעגן איך דעם שרייבער כוועדקע, שטייט אין
דרויסן מיט מײַן כאַווע, די דריטע טאַכטער מינע, די צווייטע
פון האַדלען הייסט עס. מיך דערזען, האָט זיך מײַן באַכער
געגעבן אַ דריי אויס, אַראַפּגענומען פאַר מיר דאס היטל און אַוועק.
רוף איך מיך אָן צו מײַן כאַווען: „וואָס האָט דאָ געטון כוועדקע?“
זאָגט זי: „גאַרנישט“... זאָג איך: „וואָס הייסט גאַרנישט?“... זאָגט
זי: „מיר האָבן געשמועסט“... זאָג איך: „וואָס פאַר אַ מעכונטן
ביסטו מיט כוועדקען?“... זאָגט זי: „מיר זענען באַקאַנט שוין

פון לאנג... זאג איך: „מאזל-טאָוו דיר מיט דנין באקאנטשאפט; א שיינער כאווער כוועדקע!“... זאָגט זי צו מיר: „דו קענסט אים דען? דו ווייסט דען ווער ער איז?“... זאָג איך צו איר: „ווער ער איז, ווייס איך נישט, כ'האַב זיין ייכעס-בריוו נישט געזען; נאָר פאַרשטיין פאַרשטיי איך, אַז ער דאַרף שטאַמען פון סאַמע גרוי-ליים; דער טאַטע זיינער, זאָג איך, האָט געמוזט זיין אַדער אַ פאַסטוך, אַדער אַ סטרוזש, אַדער אַזוי אַ שיקער“... רופט זי זיך אָן צו מיר, כאַווע הייסט עס: „וואָס זיין טאַטע איז געווען, ווייס איך נישט און וויל נישט וויסן, ביי מיר זענען אַלע מענטשן גלייך; נאָר אַז ער אַליין איז אַ מענטש נישט קיין געוויינלעכער – דאָס ווייס איך פאַר געוויס“... „דעהיינע, זאָג איך, וואָס פאַר אַ מיין סאַרט מענטש איז ער? לאַמיר הערן“... „איך וואָלט דיר, זאָגט זי, געזאָגט, וועסטו נישט פאַרשטיין, כוועדקע, זאָגט זי, דאָס איז דער צוויי-טער גאַרקי“... „דער צווייטער גאַרקי? – זאָג איך. – ווער-זשע איז געווען, זאָג איך, דער ערשטער גאַרקי?“... „גאַרקי, זאָגט זי, דאָס איז היינט קימאַט דער ערשטער מענטש אויף דער וועלט“... „ווי זיצט ער, זאָג איך, דער טאַנע דינער, וואָס איז זיין געשעפט און וואָס פאַר אַ דראַשע האָט ער געדאַרשנט?“... „מאַכט זי צו מיר: „דער גאַרקי – דאָס איז אַ באַרימטער שרייבער, אַ שריפט-שטעלער, אַ מענטש, הייסט דאָס, וואָס מאַכט ביכער, און אַ טייערער, אַ זעלטענער, אַן ערלעכער מענטש, שטאַמט אויך פון פראַסטן שטאַנד, נישט געלערנט אין ערגעץ, נאָר פון זיך אַליין... אַט דאָס איז זיין בילד“... אַזוי מאַכט זי צו מיר, כאַווע הייסט עס, און נעמט אַרויס פון קעשענע אַ פאַרטערטל און ווייזט דאָס מיר. „אַט דאָס איז ער, זאָג איך, דער צאָדיק דינער, רעב גאַרקי? איך וואָלט געמעגט שווערן, אַז איך האָב אים ערגעץ געזען, זאָג איך, אַדער ביי דער באַן טראַגן זעק, אַדער אין וואַלד שלעפן קלעצער“... „איז דאָס ביי דיר, זאָגט זי, אַ כעסאַרן, זאָגט זי, אַז אַ מענטש האַרעוועט מיט זיינע אייגענע הענט? דו אַליין האַרעוועסט דען נישט? און מיר האַרעווען נישט?“ „יא, יא, זאָג איך, ביסט גע-רעכט, זאָג איך, ס'איז אַ בעפירערשער פאַסעק ביי אונדז; אַז דו וועסט נישט האַרעווען, וועסטו נישט עסן... נאָר פונדעסטוועגן, זאָג איך, פאַרשטיי איך נישט, וואָס האָט דאָ צו טון כוועדקע?“

אײך װאָלט בעסער, זאָג אײך, געװען צופרידן, װען דו זאָלסט זײן
באַקאַנט מיט אים פּונדערווייטן; דו באַדאַרפסט נישט פאַרגעסן,
זאָג אײך, װער ביסטו און װער איז ער... מאַכט זי צו מיר:
„גאָט האָט באַשאַפן אַלע מענטשן גלײַך...“ „יאָ, יאָ, זאָג אײך, גאָט
האָט באַשאַפן אַדעם האַרישװינען נאָך זײן געשטאַלט; מע טאַר
אַבער נישט פאַרגעסן, אָו איטלעכער דאַרף זוכן זײן גלײַכן.“ „אן
אַנטיק! – זאָגט זי צו מיר. – אויף אַלצדינג האָסטו אַ פּאַסעק!
עפּשער געפּינט זיך, זאָגט זי, בײַ דיר אַ פּאַסעק װעגן דעם, װאָס
מענטשן, זאָגט זי, האָבן גענומען און האָבן זיך אַלײן, זאָגט זי,
אַינגעטײלט אויף ייִדן און גוים, אויף באַלעבאַטים און קנעכט,
אויף פּריצים און בעטלעערס?“ „טע-טע-טע! – זאָג אײך. –
ביסט מיר שוין, דאַכט מיר, פאַרפאַרן, טאַכטער, אין עלעף האַשישי
אַרײַן!“ און אײך גיב איר צו פאַרשטיין, אָו אזוי פּירט זיך שוין
אויף דער װעלט מ ש ש ת י מ י ב ר א ש י ת“. פּרעגט זי מיך:
„לעמני זאָל זיך אזוי פירן אויף דער װעלט?“ „זאָג אײך:
„דערפאַר, װאָס אזוי האָט גאָט באַשאַפן זײן װעלט...“ זאָגט זי:
„לעמני האָט גאָט אזוי באַשאַפן זײן װעלט?“ „זאָג אײך: „ע! אָו
מיר װעלן אָנהייבן פּרעגן קאַשעס – לעמני אזוי און לעמני אזוי,
איז אַ מיסע אָן אַן עק!“... זאָגט זי מיר: „דערויף האָט זיך
אונדו גאָט געגעבן אַ פאַרשטאַנד, אָו מיר זאָלן פּרעגן קאַשעס...“
זאָג אײך: „בײַ אונדו איז פאַרהאַן אַ מינעג אַזעלכער, אָו אַ הון,
זאָג אײך, הייבט אָן צו קרייען ווי אַ האָן, זאָל מען זי באַלד
אַװעקטראָגן צום שװיכעט.“ „טאַמער װאָלט עפּשער גאָר געװען
גענוג זיך צו גאַרגלען דאַרטן? – רופּט זיך אָן מײַן גאַלדע פּון
שטוב אַרויס. – דער באַרשט, זאָגט זי, שטייט אויפן טיש שוין פּון אַ
שאַ, און ער זינגט גאָר זמירעס!“... „אַט האָסטו דיר, זאָג אײך,
די אַנדערע טעג יאָנטעוו! נישט אומזיסט, זאָג אײך, האָבן אונד-
זערע כאַכאַמים געזאָגט: אַ ייִדענע האָט אין זיך נײַן מאָס רייד,
מע רעדט טאָך-זאַכן, איז זי דאָ מיט איר מילכיקן באַרשט!“... רופּט
זיך אָן צו מיר גאַלדע: „דער מילכיקער באַרשט, זאָגט זי, איז
עפּשער אזא טאָך-זאַך, ווי אַלע דינע טאָך-זאַכן...“ „מאַזל-טאַוו!
האַט איר אײך, זאָג אײך, אַ נייעס פּילאַזאַף, גלײַך פּון אונטערן
אװון אַרויס! קאַרג זאָג אײך, װאָס די טעכטער זענען געװאָרן

אויפגעקלערטע קעפ, האָט שוין טעויעס ווייב אויך אָנגעהויבן
פֿלִיען דורכן קוימען אין הימל אַרײַן! ... „אַז ס'איז יאָ, זאָגט
זי, געקומען צו רײד הימל, טאָ לײג שוין אין דער ערד! ...“ ווי
געפעלט אײך אַ שטייגער אַזאַ מין באַרעך האַבאַ אויפן נײַטערן
האַרצן? ...

בעקיצער, לֶאָמיר, ווי זאָגט איר, איבערלאָזן דעם בען-מע-
לֶעך אין זיך נעמען צו דער באַס-מאַלֶקע, איך מײן דעם גאַלֶעך.
אײנמאַל פֿאַרנאַכט פֿאַר איך מיר אַהײם מיט די לײדיקע קריגלֶעך
און האַלט שוין בײַם אַרײַנפֿאַרן אין דאַרף אַרײַן, באַגען איך
אײם פֿאַרן מיט זײַן אײַזערנער געקאַוועטער פֿריטשקע, טרײַבט
אַן אַלײן מיט זײַן קאַוועד די פֿערדלֶעך, און די צעקעמטע באַרד
זײַנע אײז צעשמײסן פֿונעם ווינט. „צו דײַן קאַפּ, טראַכט אײך
מיר, אַ שײַן באַגעגעניש!“ ... „אַ גוטן אָוונט! מאַכט ער צו מיר, -
האַסט מיך נישט דערקענט, זאָגט ער, צו וואָס?“ וועסט גיך רײַך
ווערן, זאָג איך צו אײם און נעם אַראָפּ דאָס היטל און ווײַל פֿאַרן
ווינטער, מאַכט ער צו מיר: „שײַ אַ ווײַלֶע, טעוועל, וואָס האַסטו
קײן צײַט נישט? איך דאַרף דיר עפעס זאָגן אַ צוויי ווערטער.“
„אַך, זאָג אײך, אַבי נאָר עפעס גוטס, אײז מײַכעטייטע, אין אויב
נישט, מעג דאָס, זאָג אײך, בלײַבן אויף אַן אַנדערש מאַל ...“ וואָס
הײסט, זאָגט ער, בײַ דיר אַן אַנדערש מאַל? ... „אַן אַנדערש
מאַל, זאָג אײך, הײסט בײַ מיר, בײַז מאַשיעך וועט קומען ...“
„מאַשיעך, מאַכט ער צו מיר, אײז דאָך שוין געקומען ...“ דאָס
האַב איך שוין געהערט, זאָג אײך, פֿון דיר נישט אײַן מאַל; דו
זאָג מיר נאָר, פֿאַטערל, עפעס נײַעס ...“ אַט דאָס, זאָגט ער, מײן
אײך טאַקע דיר זאָגן; איך ווײַל מיט דיר שמועסן, זאָגט ער, טאַקע
פֿון דיר אַלײן, דאָס הײסט, פֿון דײַן טאַכטער ...“ דאָ האַט מיר
באַרד אַ טײַכקע געטון דאָס האַרץ: וואָס פֿאַר אַ מעכטן אײז
ער מיט מײַן טאַכטער? און איך רײַף מײַך אָן צו אײם: „מײַנע
טעכטער, זאָג אײך, זענען כאַלילֶע נישט אַזעלכע, וואָס מע זאָל
דאַרפן פֿאַר זײַ רעדן; זײַ קאַנען שוין, זאָג אײך, אַלײן באַשטיין
זײַער שטעטל ...“ דאָס אײז אַבער, מאַכט ער, אַזאַ מין אײַנען, וואָס
זי אַלײן קאָן נישט רעדן, עס מוז רעדן אַן אַנדערער, מאַכעס
דאָ האַנדלֶט זיך וועגן אַ טאָך-זאָך, זאָגט ער, טאַקע וועגן איר

טאכליס" ... "וועמען גייט עס אָן, זאָג איך, דער טאכליס פון מיין קינד? מיר דאכט זיך, זאָג איך, אַז ווי באַלד מע שמועסט פון טאכליס, בין איך מיין קינד אַ פאַטער ביז הינדערט און צוואַנציק יאָר, צי ניין?" ... "עמעס, זאָגט ער, די ביסט דיין קינד אַ פאַטער; דו ביסט אַבער, זאָגט ער, אויף דיין קינד אַ בלינדער. דיין קינד, זאָגט ער, רייסט זיך אין אַן אַנדער וועלט אַרײַן, און דו פאַר-שטייט זי נישט, אָדער דו ווילסט זי נישט פאַרשטיין" ... "אויב איך פאַרשטיי זי נישט, זאָג איך, אָדער איך וויל זי נישט פאַר-שטיין — דאָס איז אַן אַנדער זאַך; וועגן דעם, זאָג איך, קאַנען מיר אַביסל שמועסן; נאָר וואָס קער זיך דאָס אָן, פאַטערל, מיט דיר?" ... "עס קער זיך, זאָגט ער, מיט מיר אָן זייער שטאַרק, זאָגט ער, וויל זי איז איצטער אין מיין רעשווס" ... "וואָס הייסט, זאָג איך, זי איז אין דיין רעשווס?" ... "דאָס הייסט, זי איז איצטער אונטער מיין האַשגאַכע", מאַכט ער און קוקט מיר גלײַך אין די אויגן אַרײַן און צעקעמט זיך די שיינע צעלאָזטע באַרד. טו איך מיסטאַסע אַ שפרונג אונטער: "ווער? מיין קינד אונטער דיין האַשגאַכע? מיט וואָס פאַר אַ רעכט?" — זאָג איך און פיל, אַז איך הייב אָן אַרײַן אין קאַס. מאַכט ער צו מיר גאַנץ קאַלטבלוטיק מיט אַ שמייכלע: "נאָר נישט גע-היצט זיך, טעוועל! פאַוואַליע וועלן מיר, זאָגט ער, די זאַך זיך איבערלייגן. דו ווייסט, זאָגט ער, אַז איך האַלט פון יידן, און עס טוט מיר וויי דאָס האַרץ אויף זיי פאַר זייער אַקשאַנעס, וואָס זיי האַבן זיך איינגעשפאַרט און ווילן נישט פאַרשטיין, אַז מע מיינט דאָס פאַר זייער טויווע וועגן" ... "פון טויוועס, זאָג איך, זאָלסטו מיט מיר, פאַטערל, איצטער נישט רעדן, מאַכמעס איטלעכעס וואַרט, וואָס איך הער פון דיר אַצינד, איז פאַר מיר אַ טראַפּן סאַם-האַמאָועס, זאָג איך, אַ פיסטויל אין האַרץ אַרײַן, אויב דו ביסט מיר אַזאַ גוטער פריינד, ווי דו זאָגסט, וועל איך פון דיר בעטן נאָר איין טויווע: מיין טאָכטער זאָלסטו לאָזן צורו" ... "ביסט אַ נאַרישער מענטש, מאַכט ער צו מיר, עס וועט דיין טאָכטער כאַלילע קיין שלעכטס נישט געשען; עס שטייט איר איצטער פאַר אַ גליק, זאָגט ער; זי נעמט, זאָגט ער, אַ כאָסן — אויף מיר אַזאַ יאָר" ... "אַמײן! — זאָג איך

קלוימערשט מיט אַ געלעכטערל, און אין האַרצן ברענט אַ
 געהענעם! - „ווער איז ער, לעמאַשל, דער כאַסן, זאָג איך,
 אויב איך בין זויכע, זאָג איך, צו וויסן?\"... „דו דאַרפסט אים
 קענען, זאָגט ער, ער איז זייער אַ בראַווער, אַן אַרנטלעך
 מענטשל, און באַנץ פּיין געבילדעט, אַפּילע פּון זיך אַליין, און
 איז פאַרקאָכט אין דיין טאַכטער, און וויל מיט איר כאַסענע
 האָבן און קאָן נישט, וויל ער איז נישט קיין ייד\"... „כוועדקעו!\"...
 - טראַכט איך מיר און עס טוט מיר אַ זעץ אין קאָפּ אַרײַן אַ
 מאַדנע היץ, און עס באַשלאָגט מיך אַ קאַלטער שווייס, קוים
 וואָס איך זיך אײַן אויפן וועגעלע, נאָר אַרױסבאַװיזן דאָס
 פאַר אים - נישט דערלעבן וועט ער דאָס! און איך נעם
 דאָס פּערדל פאַר די לייצעס, טו דאָס אַ שמיצל פּון אונטן
 אַרױף, און הילך משה מרדכי - פּאַשאַל אַן אַ זײַגעװונט
 אַהיים... איך קום צו פאַרן אַהיים, אַי-אַי, אַן איבערקערע-
 ניש! די קינדער ליגן מיט די פּענעמער אין די קישס און
 זייען, מײַן גאַלדע איז מער אויף יענער וועלט איידער
 אויף דער וועלט... איך זוך כאַווען, וווּ איז כאַווע? - נישט אַ
 כאַווע!... פּרעגן וווּ איז כאַווע, וויל איך נישט, איך פאַרשפּאַר
 שוין פּרעגן, אַז אַך און וויי איז צו מיר! און עס ברענט
 אין מיר אַ פּייער, איך ווייס נישט אויף וועמען... איך וואַלט
 עפעס גאָר גענומען און זיך אַליין אויסגעפאַטשט... און איך
 צעשרי מיך אויף די קינדער און לאָ אויס מײַן ביטער האַרץ
 צום וײַב. איך קאָן מיר קיין אַרט נישט געפינען. גיי איך
 אַרױס אין שטאַל צום פּערד, דעם געבן עסן, און טרעף דאָס
 שטיין אַריבערגעפּוצענע מיט אײַן פּוס אויף יענער זײַט קלאַץ.
 כאַפּ איך אַ שטעקן און הייב דעם אָן אײַנטיילן, שײלן די
 פּעל, ברעכן די בײַנער.

באַטראַכט איך מיך אָבער פּאַלד, אַז ס'איז אַ צאַר-באַלעכאַים,
 נאָט די נעשאַמע שולדיק, וואָס האָב איך צו דעם? און איך
 מיט דעם אונטער אַביסל געהאַקטע שטרוי און זאָג דעם צו,
 מירעשעס שאַפעס וויזן אַ היי אין סידער, און קום
 אַרײַן צוריק אין שטוב אַרײַן, באַגראַב זיך און ליג אין גע-
 האַקטע ווונדן, און דער קאָפּ - דער קאָפּ ווערט מיר שיער

צעשפרונגען, טראַכטנדיק און קלערנדיק און לערנענדיק דעם
 פּשאַט: װאָס זאָל דאָס באַדײַטן? מיט װאָס האָב איך, טעװיע,
 פאַרזינדיקט מער פון דער גאַנצער װעלט, װאָס מע באַשטראַפּט
 מיך מער פון אַלע ייִדן? אױ, ריבױנע שעל אױלעם, ריבױנע
 שעל אױלעם! װער בין איך אַזױנס, װאָס דו טראַגסט מיך אױפן
 קאַפּ קעסידער, האָסט מיך אין זינען און לאָזט נישט
 אױס װוּ ערגעץ אַ שלאַק, אַ צאַרע, אַן אַנשיקעניש?!"...

קױם דערלעבט דעם ערשטן קרײַ פונעם האָן, הײב איך
 מיך אױף, דאָװן אָפּ, נעם מיט זיך די בײַטש און לאָז מיך
 אַװעק מיסטאַמע גלייך צום גאַלעך אין הױף אַרײַן װױן
 דען האָב איך געזאָלט גײן? אין דער ערד אַרײַן?..."

בעקיצער, געקומען צו אים אין הױף אַרײַן, באַגעגענען
 מיך די קלאַװים זײנע מיט אַ שײנעם גוט-מאַרגן און װילן
 מיר צורעכט מאַכן די קאַפּאַטע און פאַרזוכן די ליטקע פון
 טײנע ייִדישע פּיס, צי זײ זענען עפעס גוט פאַר זײערע הײב-
 טישע צײן... אַ גליק װאָס כ'האַב מיטגענומען די בײַטש.
 אױף זײער געשרײַ מיט מײַן געפילדער איז אַרױסגעלאָפּן דער
 גאַלעך מיט דער גאַלעכטע, קױם צעטריבן די פּרײלעכע כאַ-
 ליאַסטרע און אַרײַנגערופן מיך אין שטוב אַרײַן, מיך אױפגע-
 נומען פאַר זײער אַ שײנעם גאַסט, געװאַלט שטעלן פון מײַנעט-
 װעגן דעם סאַמאָװאַר. זאָג איך, אַז דער סאַמאָװאַר איז לאַז
 דאַפּקע. איך האָב מיט אים עפעס צו רעדן, זאָג איך, אױנטער
 פיר אױגן. האָט זיך דער קױמער אָנגעשטױסן, װאָס איך מײן,
 האָט אַ װונק געטון צו זײן פּלױניסטע, זי זאָל מױכל זײן
 צומאַכן די טיר פון יענער זײט - און איך בין צוגערעטן צום
 אײניען גלייך, אָן שום האַקדאַמעס, ער זאָל מיר זאָגן קױדעם, צי
 גלייבט ער אין גאָט?... און נאָכדעם זאָל ער מיר זאָגן, אױב ער
 פּילט דעם טאַם, װאָס הײסט צעשײדן אַ טאַטן מיט אַ קינד, װאָס
 מען האָט דאָס לײב?... און װידער זאָל ער מיר זאָגן, װעלכעס
 הײסט נאָך זײן סײכל אַ מיצװע און װעלכעס הײסט אַן אױירעז?...
 און נאָך אַ זאָך װאָרט איך װעלן, ער זאָל מיר קלאַר מאַכן: װאָס
 פאַר אַ פּאַנעם האָט בײַ אים אַ מענטש, װאָס כאַפּט זיך אַרײַן
 צו יענעם אין שטוב אַרײַן און װײל מאַכן אַן אײבערקערעניש.

איבערשטעלן די בענקלעך, מיט די טישלעך, מיט די בעטן? ...
אואדע בלייבט ער זיצן געפלעפט און מאכט צו מיר:
„טעוועל, זאגט ער, ביסט א קלוגער מענטש, זאגט ער, און נעמסט
און שטעלסט אוועק, זאגט ער, מיטאמאל אזוי פיל שנילעס אין
וויילסט, זאגט ער, איך זאל דיר ענטפערן אין איין קלאפ? האב
צייט, זאגט ער, איך וועל דיר ענטפערן אל רישן רישן וועאל
אכרן אכרן“... „ניין, זאג איך צו אים, דו וועסט מיר, פאטערל
געטרייער, נישט ענטפערן דערויף קיינמאל נישט. ווייסטו פאר-
וואס? ווייל אלע דינע מאכשאַוועס ווייס איך פון פרייער. דו
ענטפער מיר, זאג איך, בעסער דערויף: איך האב נאך א האפע-
נונג צו זען מײן קינד צוריק אָדער ניין?“... כאַפט ער זיך אויף:
„וואָס הייסט – צוריק? דיין טאַכטער וועט כאַלילע גאַרנישט גע-
שען, אַדעראַבע!“... „איך ווייס, זאָג איך, איך ווייס, איר וויילט
זי מאַכן גליקלעך! איך רעד נישט פון דעם, זאָג איך: איך וויל
וויסן, וווּ איז ערגעץ מײן קינד, אין צי קאָן איך זיך מיט איר
זען?“... „אַלצדינג יאָ, מאַכט ער צו מיר, נאָר דאָס נישט“... „גאָט
אזוי זשע רעד, זאָג איך, קורצע דיבורים! זיי געוונט, זאָג איך,
און לאָז דיר גאָט באַצאָלן, זאָג איך, בעקייפֿל קיפֿלאים!“...
און איך קום צו גיין אַהיים אין טרעף מײן גאַלדע ליגט
צענויפגעקוטשעבורעט ווי אַ שוואַרצער קנויף אין בעט און האָט
שוין מער קיין טרערן נישט אין די אויגן. רוף איך מיך אָן צו
איר: „שטיי אויף, מײן ווייב, טו אויס, זאָג איך, די שיד, און
לאָמיר זיך אַוועקזעצן שיווע, אזוי ווי גאָט האָט געבאַטן. מיר
זענען נישט די ערשטע, מיר זענען נישט די לעצטע. עלעהיי
לאָז זיך אונדז אויסדאַכטן, זאָג איך, אַז מיר האָבן קיינמאל נישט
געהאַט קיין כאַווע, אָדער לאָז זיך אונדז דאַכטן, זאָג איך, עלעהיי
האַלד, וואָס איז אַוועק פון אונדז הינטער די האַריי-כוישעך, גאָט
ווייסט, אויב מיר וועלן זי אַמאל זעען... גאָט, זאָג איך, ווייסט
וואָס ער טוט!“...

אזוי רעד איך מיר אויס דאָס האַרץ און פיל, אַז די טרערן
שטיקן מיר, שטייען מיר ווי אַ ביין אין האַלדז. נאָר טעווע איז
נישט קיין יידענע, טעווע האַלט זיך איין! מאַלט אייך, עס רעדט
זיך נאָר אזוי. וואָרעם ערשטנס, דער ביזאָיען!... וועהאַשיניס, ווי

קאן איך זיך איננהאלטן, אז מען פארלירט לעבעדיקערהייט אזא קינד, אזא בארליאנט, וואָס איז אזוי אינגעפאָקן אין האַרצן אי ביי מיר, אי ביי דער מוטער, קימאט מער ווי אלע קינדער. איך ווייס נישט פאַרוואָס? עפשער דערפאַר, וואָס זי האָט קינדחייט זייער אַ סאָך געקרענקט, איבערגעטראַגן אויף זיך קאַל האַצאַרעט שעבעאוילאָס; מיר זענען אַמאָל אויסגעזעסן איבער איר גאַנצע נעכט, עטלעכע מאָל אָפּגעשריגן, פּאַשעט אָפּגעשריגן פונעם טויט, אָפּגעכאַיטשעט, ווי מען כאַיטשעט אָפּ אַ קליין צעטראַטן הינד דעלע. און עפשער איז דאָס דערפאַר, וואָס זי איז אַ גוט קינד, אַ געטרניס, האָט אונדז פון טאַמיד אָן לייב געהאַט ביידן דאָס כאַיעס מיט דער נעשאַמע. אי די קאַשע: ווי קומט דאָס, זי זאָל אונדז אַזעלכעס טון? איז ערשטנס, אינדזער מאָזל אזוי, וועהאַ-שייניס, איז דאָס אַ קליפע, אָן אָפּגעטויענע זאַך, הערט איר, אַ מין קישעף! איר מעגט אַיך לאַכן פון מיר, און איך זאָג אַיך, אז איך בין גאַרנישט אזא גראַבער נאַר, איך זאָל גלייבן אין שרעטעלעך, לייציס, דאַמעוויקעס אונדויע אַזעלכע שטוסערייען; נאָר אין קישעף, זעט איר, גלייב איך, וואָרעס וואָס דען איז דאָס, אז נישט קיין קישעף? אַט וועט איר האַרכן ווייטער, וועט איר אַליין אויך זאָגן דאָס אייגענע...

מיר האָבן זיך גענומען, וואָס טויג אַיך, אלע צו דער אַר-בעט, מיין ווייב אין קינדער צו די קריגלעך, איך צום פערד-אין-וועגעלע, און - די העלט בלייבט נישט שטיין. אָנגעזאָגט האָב איך אין שטוב, אז - נישטאָ כאַווע! אויסגעמעקט - און שוין! און כ'האַב מיר צענויפגעשלאָגן אַביסל מילכיגס, פרישע סכורייע, און האָב מיך געלאָזט קיין בויבעריק צו מיניע קוינים.

געקומען קיין בויבעריק - אַ סימכע, אַ געדולע: וואָס מאַכט אַ ייד רעב טעויע? פאַרוואָס זעט מען אַיך נישט? „וואָס זאָל איך מאַכן? - זאָג איך - דער אייגענער שלימאַזל, וואָס פריער; אַ בעהיימעלע, זאָג איך, איז ביי מיר געפאַלן...“ „וואָס איז די די מייסע, זאָגן זיי, וואָס מיט אַיך טרעפן זיך אלע ניסים?“ און דער אוילעם פריעגט מיך אויס, איטלעכער באַזונדער, וואָס פאַר אַ בעהיימעלע איז ביי מיר געפאַלן? וויפל האָט דאָס מיך גע-קאַסט? און וויפל בעהיימעלעך איז מיר נאָך געבליבן? און מע

לאַכט, מען איז פריילעך ווי געוויינטלעך, בעגידים מאַכן זיך
 לוסטיק איבער אַן צרעמאַן, אַ שליםאַזל, נאָכן עסן, אַז ס'איז גוט
 אויפן האַרצן און אין דרויסן איז שיין און הייס און גרין, און
 עס גלוסט זיך דרימלעך... טעויע איז אַבער אַ מענטש, וואָס
 לאָזט זיך טרעבן קאַטאַוועס - אַ קרענק וועט ביי מיר יענער וויסן,
 וואָס ביי מיר אויפן האַרצן טוט זיך! און אַפגעפאַרטיקט זיך מיט
 אַלע קוינים, לאָז איך מיך צוריק מיט די ליידיקע קריגלעך אַהיים
 איבערן וואַלד, לאָז אַפּ דאָס פּערדל, ס'זאָל זיך גיין פּאַוואַליע און
 כאַפּן בייגניווע אַ שטיפּל גראַז, און אַליין פאַרטיף איך מיך
 אין מיינע מאַכשאַוועס און געדאַנקען, טראַכט איבער פון וואָס
 איר ווילט: פונעם לעבן און פונעם טויט, פון דער וועלט און
 פון יענער וועלט, און וואָס איז אַזעלכעס וועלט, און וואָס לעבט
 אַ מענטש, אונדזרימע אַזעלכע זאַכן, ביכדיי איך זאָל מיר צעשלאָגן
 די ראַיוועס, דאָס הייסט, איך זאָל נישט קלערן פון איר, פון
 כאַווען הייסט עס, און ווי אויף צולעהאַכעס קריכט מיר אין
 קאַפּ אַרײַן דאַפּקע זי, כאַווע הייסט עס, זי קומט מיר אַקעגן מיט
 איר געשטאַלט, הויך און שיין אין פריש ווי אַ סאַסנע, אַדער
 באַר ווי זי איז נאָך געווען אַ קליינטשיקע, אַ קראַנקעטשיקע, אַ
 פּנירעלע, ווי אַן אויפּעלע ביי מיר אויף די הענט, דאָס קעפּל
 אַרויפגעוואָרפן אויף מיינע פלייצעס: „וואָס ווילסטו, כאַוועלע?
 געבן דיר אַ שטיקעלע פּאַפּע? אַביסעלע מאַני זי...“ און איך פאַר-
 געס אויף אַ ווייל וואָס זי האָט אַפּגעטון, און עס ציט מיך צו
 איר דאָס האַרץ, און די נעשאַמע נאָגט, בענקט נאָך איר... נאָר
 דערמאָן איך מיר, און עס גייט מיר איבער דער קויען-האַדאַם,
 און אַ פּינער צינדט זיך אַן ביי מיר אין האַרצן אויף איר און
 אויף אים און אויף דער גאַנצער וועלט און אויף זיך אַליין,
 פאַרוואָס איך קאָן זי נישט פאַרגעסן אויף קיין מינוט: פאַרוואָס
 זאָל איך זי נישט קאַנען אויסמעקן, אַרויסרייסן פונעם האַרצן?
 זי האָט דאָס דען ביי מיר נישט פאַרדינט? דערויף טאַקע דאַרף
 טעויע זיין אַ ייִד שעבעייד, קאַל יאַמאַוו פאַרשוואַרצט ווערן,
 אַקערן מיט דער נאָז די ערד, מעגאַדל זיין קינדער, ביכדיי זיי
 זאָלן נאָכדעם נעמען מיט איין מאָל און אַפּרייסן זיך מיט געוואַלט,
 אַפּפּאַלן ווי אַ שישקע פונעם בוים און פאַרטראַגן ווערן מיטן

ווינט און מיטן רויך? ... אַט, לעמאַש! - אזוי קלער איך מיר -
וואַקסט אַ בוים, אַ דעמב אין וואַלד, קומט צו גיין אַ נעפעש מיט
אַ האַק, נעמט אַפּ אַ צווייג און נאָך אַ צווייג און נאָך אַ צווייג -
וואָס איז דער בוים אָן די צווייגן, מישטיינסגעזאַגט? נעם שוין
בעסער, דו בען-אַדעם, און האַק אונטער דעם בוים אינגאַנצן -
און אַן עק לאָז דאָס האַבן. צוואַס זאָל סטאַרטשען אַ נאַקעטער
דעמב אין וואַלד?!

און אזוי ווי איך טראַכט מיר אזוי די דאָזיקע מאַכשאַוועס,
דערפיר איך פּלוּצים, אַז מײַן פּערדל האָט זיך אָפּגעשטעלט -
סטאַפּ! וואָס איז דאָס? איך הייב אויף די אויגן, איך טו אַ קוק -
כאַווע!... די אייגענע כאַווע, וואָס פּריער, נישט געמינערט אַ האַר,
אַפּילע די מאַלבושים נישט איבערגעביטן!... דאָס ערשטע, וואָס
קומט מיר אויף די געדאַנקען - איז אַראַפּשפּרינגען פּון וואָגן
און אַרומכאַפּן זי קושן... נאָר באַלד טוט מיך צוריק אַ צי אַ גע-
דאַנק: „טעויע? וואָס ביסטו, אַ ידענע?“ און איך טו אַ צי
דאָס פּערדל: „וויאַ, שליימאַזל!“ - און נעם מיך רעכטס. איך טו
אַ קוק - מײַנע אויך רעכטס, מאַכט עפעס צו מיר מיט דער
האַנט, ווי איינער רעדט: „שטי אַ ווילע, איך דאַרף דיר עפעס
זאָגן“... און עס טוט זיך מיר אַ ריס אָפּ אינעווייניק און אַ צופּ
ביים האַרצן, און איך לאָז אָפּ הענט און פּיס: אַטאַט טו איך
אַ שפּרונג אַראָפּ פּונעם וואָגן! נאָר איך האַלט מיך איין, טו אַ
צי דאָס פּערדל און נעם מיך לינקס - מײַנע אויך לינקס, קוקט
אויף מיר מעשונע-ווילד, דאָס פּאַנעם טויט... וואָס טוט מען? -
טראַכט איך מיר. - זאָל איך בלייבן שטיין, צי איך זאָל פּאַרן
ווייטער? און איידער איך קוק מיך נאָך אַרום - אַהא, זי האַלט
שוין דאָס פּערדל ביים צוים און מאַכט צו מיר: „טאַטע! זאָל איך
שטאַרבן, אויב דו וועסט זיך רירן פּונעם אָרט! איך בעט דיר,
הער מיך אויס פּריער, טאַטע-פּאַטער!“... „ע! - טראַכט איך מיר, -
וויילסט מיך נעמען מיט געוואַלט? ניין, נעשאַמע מײַנע! ווי באַלד
אזוי, איז אַ סימען, אַז דו קענסט נישט דעם טאַטן זינעם!“ -
און דאַוואַי שמייסן דאָס פּערדל אויף וואָס די וועלט שטייט. אין
מײַן פּערדל פּאַלגט, שפּרינגט, נאָר עס דרייט צוריק דעם קאַפּ,
מאַכט בעשאַס מײַסע מיט די אויערן, „וויאַ, זאָג איך צו דעם,

קוק נישט, כאַכעם מײנער, אַהין, וווּ מען דאַרף נישט... און אַליין, מײנט איר, ווילט זיך מיר נישט אויסדרייען דעם קאַפּ צוריק און אַ קוק טון, כאַטש איין קוק טון אַהין, אויף יענעם אָרט. וווּ זי איז שטיין געבליבן?... נאָר ניין, טעויע איז נישט קיין ידענע. טעויע ווייסט, ווי אַזוי מען איז זיך נועג מיטן סאַטן מעקאַטרעג...

דעם גאַנצן וועג וואָס איך פאַר ווייזט מיר אויס, אַז זי לויפט מיר נאָכן וואָגן און שריט: „הער מיך אויס, טאַטע-פאַטער!“ און עס פליט מיר דורך אַ געדאַנק: „טעויע! דו שטעלסט אויף זיך צו פיר! וואָס וועט דיך אַרן, אַז דו וועסט זיך אַפּשטעלן אויף אַ ווילע, אייסהערן וואָס וויל זי? עפּשער האָט זי דיר צו זאָגן אַזעלכעס, וואָס דו דאַרפסט דאָס וויסן? עפּשער, אַ קאַשע אויף אַ מיסע, האָט זי כאַראַטע און וויל זיך אומקערן צוריק? עפּשער ליגט זי בײַ אים אין דער ערד און בעט בײַ דיר, דו זאָלסט איר העלפּן אַרויס פון געהענעם?“ עפּשער און עפּשער און נאָך אַסאך אַזעלכע עפּשערס פּלען מיר דורך אין קאַפּ, און זי שטעלט זיך מיר פאַר אַלס אַ קינד, און איך דער-מאָן מיך אינעם פאַסעק „ברחם אַב על בנימ“ – נישטאָ קיין שלעכט קינד בײַ אַ טאַטן, און איך פּיניק מיר, און איך זאָג אויף זיך אַליין, אַז איך בין נישט ווערט, וואָס די ערד טראַגט מיך! וואָס? וואָס קאַכסטו, דו מעשוּגענער אַקשן? וואָס טאַראַ-באַנעסטו? נעם, דו אַכזער איינער, פאַרקערעווע דאָס וועגעלע צוריק און בעט זיך מיט איר איבער, זי איז דיין קינד, נישט קיינעמס!... און עס קריכן מיר אין קאַפּ אַריין מעשוּנע-מאַדנע מאַכשאַוועס און געדאַנקען: וואָס איז דאָס אַזעלכעס ייִד און וואָס איז נישטייִד?... און פאַרוואָס האָט גאָט באַשאַפּן ייִדן און נישט-ייִדן?... און אַז גאָט האָט שוין יאָ באַשאַפּן ייִדן און נישטייִדן, פאַרוואָס זשע זאָלן זיי זײַן אַזוי אָפּגעטיילט איינס פון דאָס אַנ-דערע, נישט קאָנען אָנקוקן איינט דאָס אַנדערע, גלייך ווי דער איז פון גאָט און יענער איז נישט פון גאָט?... און עס פאַרדריסט מיך, לעמט איך בין נישט אַזוי קלאַר, ווי אַנדערע, אין ספּאַריס אין אין ביכער, איך זאָל קאָנען געפינען דערויף עפעס אַ רעכטן טערעץ... און ביכריי זיך צעשלאָגן די ראַיוינעס, הייב איך אַן

אויף א ניגון: „אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה!“ איך דאוון.
 הייסט דאָס, מינכע אויף אַ קאַץ און מיט אַ ניגון, אזוי ווי גאַט
 האָט געפאַטן. נאָר וואָס קומט אַרויס פונעם דאוונען און פונעם
 זאָגן, אז אינעווייניק אין האַרצן זינגט זיך אַן אַנדער ניגון:
 „כא - ווע! כא - ווע! כא - ווע! כא - ווע!“... און וואָס איך זינג
 העכער דעם „אשרי“, זינגט זיך מיר „כאווע“ נאָך העכער, און
 וואָס מער איך וויל פאַרגעסן, אזוי מער און אזוי שאַרפער שטייט
 זי מיר פאַר די אויגן און עס דאַכט זיך מיר, אז איך הער איר
 קאַץ, ווי זי רופט צו מיר: „הער מיך אויס, טאַטע-פאַטער!“... און
 איך פאַרשטעל מיר די אויערן, איך זאָל זי נישט הערן, און איך
 מאַך צו די אויגן, איך זאָל זי נישט זען, און איך זאָג די שמוי-
 נע-עטרע און הער נישט, וואָס איך זאָג, און שלאָג זיך אַשאַמני
 און ווייס נישט פאַרוואָס, און מײַן לעבן איז צערודערט, און
 אַליין בין איך צערודערט, און זאָגן זאָג איך נישט קיינעם פון
 מיין באַגעגעניש, און רעד נישט מיט קיינעם פון איר, און פרעג
 זיך נישט נאָך אויף איר בײַ קיינעם, כאַטש איך ווייס, איך ווייס
 גאַנץ גוט, וווּ זי איז אין וווּ ער איז און וואָס זיי טוען, נאָר אַ
 מאַקע וועט בײַ מיר עמעצער וויסן. נישט דערלעבן וועלן דאָס
 מײַנע סאַנים, אז איך זאָל מיך פאַר עמעצן באַקלאַגן, אַט אזא
 מענטש איז טעויע!...

איך וואָלט אַ באַלן געווען וויסן, צי אַלע מאַנספילן זענען
 אזוי, צי נאָר איך בין אזא מעשוגענער? אַשטייגער, קעדוימע
 לעמאַשל, אַמאָל טרעפט זיך... איר וועט נישט לאַכן פון מיר? איך
 האָב מוירע, איר וועט לאַכן פון מיר... אַמאָל טרעפט זיך, איך
 טו מיך אָן אין דער שאַפעסדיקער קאַפּאַטע און לאָז מיך צו דער
 באַן, און בין שוין גרייט זיך אויפזעצן פאַרן אַהין, צו זיי. איך
 ווייס, וווּ זיי זיצן... איך גיי צו צום קאַסיר און הייס מיר געבן
 אַ בילעט. פרעגט ער מיך: וווּהין? זאָג איך: קיין יעהוּפּעץ...
 זאָגט ער: אזא שטאַט איז בײַ מיר נישט פאַראַן... זאָג איך:
 בין איך נישט שולדיק... און איך קער מיך אום צוריק אַהיים.
 טו אויס די שאַפעסדיקע קאַפּאַטע און נעם מיך צוריק צו דער
 אַרבעט, צום ביסל מיכטיקס און צום פּערד-און-וועגעלע, ווי שטייט
 דאָרטן: דער שניידער צו דער שער און דער שוסטער צום וואַר-

שטאט... איך איר לאכט פון מיר? וואָס האָב איך אייך געזאָגט? איך ווייס אַפילו, וואָס איר טראַכט; איר טראַכט זיך: „אַט דער טעווע איז טאַקע עפעס נאָר אַ כּוּשִׁים!“... דערפאַר רעכּן איך, און ס׳זאָל זײַן הײַנטיקס מאָל גענוג, הײַסט עס... זײַט מיר געזונט און שטאַרק און שרײַבט בריווֹלעך. נאָר לעמאַנעשעם נישט פאַר-געסן, וואָס כ׳האַב אייך געבעטן: אַז ס׳זאָל זײַן פאַסעך שײַן שאַ-איך מײַן, איר זאָלט נישט מאַכן דערפון קײן בײַבל. און אויב עס וועט אייך אויסקומען שרײַבן, זאָלט איר שײַן שרײַבן פון אַן אַנדערן, נישט פון מיר: אַן מיר פאַרגעסט, ווי אין פאַסעך שײַט! ו י ש כ ה ו – אויס טעווע דער מילכיקער!!

געשריבן אין יאָר 1906

ש פ ר י נ צ ע

— אייך קומט אַ גרויסן, אַ ברייטן שאַלעם-אַלייכעם, פאַניע שאַלעם-אַלייכעם, — אַלייכעם וועאַל בענייכעם! אַ שאַק מיט יאָרן, אַז מיר האָבן זיך נישט געזען! היי-וויי, וויפּל וואַסערן עס זענען אָפגעלאָפּן! איך בין נאָך נישט אַלט קײן זעכציק, און זעט ווי ווייט טעווע איז געוואָרן! ס׳א ווערטעלע צאַר-גידל-באַנים, וואָס מע האָט פון קינדער! און ווער האָט נאָך אַזוי פיל צאַר-גידל-באַנים פון קינדער וויפּל איך? מיך האָט געטראָפּן אַ נײַער שלאַק מיט מײַנער אַ טאַכטער שפּרינצע, וואָס גייט איבער אַלע צאַרעט, וואָס איך האָב ווען איבערגעהאַט ביז אַהער, און זעט, פונדעסט-וועגן גאַרנישט, מע לעבט.

גאַט האָט געוואָלט אַ טויווע טון זײַנע ייִדן, האָט מען אָנגעשיקט אויף אונדז אַן אומגליק, אַ צאַרע, אַ קאַסנעטוציע! אײַ אַ קאַסנעטוציע! עס איז געקומען מיטאַמאָל אַ מעהומע אויף אונדזערע נעגידים. איז מען זיך צונויפגעלאָפּן צו אונדז קײן בײַ-בעריק פון אַדעס, און פון ראַסטאַוו, און פון קאַטערינעסלאַוו, און פון מאַהיליוו, און פון קעשענעוו אַלמײ אַלאָפים נעגידים, געווייזט

אדירים! אפאנעם, אז דאָרט איז די "קאָסנעטווציע" נאָך שטאַר-
קער ווי בני אונדז אין יעהופּעץ, וואָרעם מע לויפט, מע הערט
גישט אויף צו לויפן, אבי, די קאַשע: וואָס לויפן זיי עפעס צו
אונדז? איז דער טערעץ: לעמני אונדזערע לויפן צו זיי? ס'איז
שוין בני אונדז געוואָרן, באַרעכאַשעם, אזא מינעג, אז עס קומט
די צייט, וואָס מע הייבט אָן רעדן פון פּאַגראַמען, הייבן יידן אָן
צו לויפן פון איין שטאָט אין דער אַנדערער, ווי אין פּאַסעק
שטייט: ויסעו ויחנה, ויחנו ויסעו - איז דער
טייטש: פאַר דו צו מיר, וועל איך פאַרן צו דיר... דערווייל איז
בויבעריק, וואָס אַרט איך, געוואָרן אַ קראַך, אָנגעפאַקט מיט
מענטשן, וויבער און קינדער, און קינדער האָבן ליב פּיקן, און
מילכיסק דאַרף מען, און ווי קריגט מען מילכיסקס, אז נישט בני
טעויען? וואָס טויג איך, טעויע איז אַרטיג אין דער מאַדע, פון
אַלע זייטן: טעויע און טעויע! רעב טעויע, אַהער! רעב טעויע,
צו מיר! אז גאַט וויל, וואָס פרעגט איר?

ויהי היום, טרעפט זיך אַ מיטע, ערעוו שעוועס איז
דאָס געווען, קום איך צו פאַרן מיט אַ ביסל מילכיסקס צו איינער
פון מינע קוינעטעס, אַ יונגע אַלמאַנע און אַ ריכע פון קאַטע-
רינעסלאָוו, וואָס איז געקומען צו פאַרן מיט איר זונדל, אַראַנ-
טשיק הייסט ער, קיין בויבעריק אויפן זומער; און דאָס פאַרשטייט
איר דאָך אַליין, אז דאָס ערשטע באַקאַנטשאַפט אירס אין בויבע-
ריק איז געווען מיטטאַמע מיט מיר.

בעקיצער, איך האָב אָנגעהויפן אַריינקומען צו דער קאַטע-
רינעסלאָווער אַלמאַנע, וואָס אַרט איך, צוויי מאָל אין דער וואָך,
אַלע מאַנטיק און דאַנערשטיק, פינקטלעך ווי אַ לויפן אַראַפּגע-
טראַגן דאָס ביסל מילכיסקס, גאַרנישט אָנגעפרעגט זיך, צי מע
דאַרף, צי מע דאַרף נישט, געוואָרן בני איר אַ היימישער מענטש,
ווי געוויינלעך, אזוי לאַנג, אזוי ברייט, ביז זי האָט מיר אַנט-
פּלעקט איר צאָרע, איר קרענק, איר אומגליק - אַראַנטשיק!
סטניטש, ער איז שוין אַ באַכער פון עטלעכע און צוואַנציק יאָר,
זאָגט זי, און ווייסט נאָר פּערדלעך, נאָר לאַסיפּערן, נאָר כאַפּן
פּישלעך, און ווייטער, זאָגט זי, ווייסט ער גאַרנישט! ער וויל
נישט הערן, זאָגט זי, פון געשעפט, פון געלט; ס'איז אים גע-

אין יום יום

בלײַבן פון זײַן טאטן, זאָגט זי, אַ שײַנע יערושע, קימאט אַ מיל-
יאָר, ער זאָל דאָס אַפילע, זאָגט זי, אַרײַנשמעקן! ער ווייסט נאָר
אויסברענגען, זאָגט זי, אָן אָפּענע האַנט בײַ אים! „וואו איז ער,
זאָג איך, דער באַכער? איר גיט אים נאָר, זאָג איך, אַהער צו
פיר, איך וועל מיך מיט אים אַפּיסל, זאָג איך, דורכשמועסן, אים
זאָגן אַפּיסל מוטער, אַ פאָר פּטוקים, ברענגען אַ מעדרעש“... לאַכט
זי: „ווייס איך וואָס, זאָגט זי, איר ברענגט אים בעסער אַ פּערדל,
נישט קיין מעדרעש!“...

אַזוי ווי מיר רעדן אַזוי, קומט אָן דער באַכער, אַראָנטשיק
הייסט דאָס, אַ באַכערעך אַ סאַסנע, אַ געזונטער יונגאַטש, בלוט
און מילך, און אַ ברייטן פאַס טראָגט ער, איך בעט איבער אייער
קאָווער, אויף די הויזן, מיט אַ זייערל אַרײַנגעשטעקט אַט דאָ
אין גארטל, מיט פּאַרקאַטשעטע אַרבל אַריבער די עלנבויגנס, „וואו
ביסטו געווען?“ פּרעגט אים די מוטער, „זיך געשיפט מיט אַ
שיפּל, זאָגט ער, געכאַפט פּיש“... „אַ שײַנע אוודע, זאָג איך, פאַר
אַזאַ באַכערל ווי איר; דאָרט אין דער היים וועט מען אייך צע-
טראָגן, זאָג איך, די ביינער, און איר דאָ וועט כאַפּן פּישלעך!“
איך טו אַ קוק אויף מײַן אַלמאַגע – רויט ווי אַ צוויק, אַלערליי
פאַרבן, זי האָט געוויס גערעכנט, אַז איר בען וועט מינעסטאַם
אַננעמען מיך פאַרן קאָלנער און וועט מיר געבן צוויי פעטש און
וועט מיך אַרויסוואַרפן, בלאָטע! טעויע האָט פאַר אַזעלכע זאַכן
קיין מוירע נישט! איך, אַז איך האָב עפעס, זאָג איך!

קאָך האַווע, מײַן באַכער, אַז ער האָט דערהערט פון מיר
אַזעלכע דיבורים, איז ער נאָר אָפּגעטרעטן אַפּיסל, פאַרלייגט די
הענט אַרונטער, מיך באַטראַכט פון סאַמע קאָפּ ביז צו די שפּיץ
פּיס, אַרויטגעלאָזט עפעס אַ מאַדנעם פּינף און האָט זיך פּלוצלונג
אַזוי צעלאַכט, אַז מיר ביידע האָבן מוירע געהאַט, צי איז דער
באַכער כּאַלילע נישט מעשווגע געוואָרן אויף אַ מינוט, און וואָס
זאָל איך אייך זאָגן? מיר זענען פון דעמאַלט אָן געוואָרן מיט
אים כאַווער, די בעסטע גוטע פּרײַנד! איך מוז אייך זאָגן: מיר
איז דער באַכער געפּעלן וואָס ווייטער אַלץ מערער; אַפּילע אַ
שאַרלאַט און אַן אויסברענגער, און אַ האַנט שוין צו אַן אָפּענע,
און אַ שטיקל כּושים דערצו, לעמאַשל, באַגעגענען אַן אַרעמאַן

אריינלייגן די האנט אין קעשענע, ארויסנעמען אין אוועקגעבן
 נישט געציילט. ווער טוט עס?... אדער אראפנעמען פון זיך א
 גוטן פאלטא, א גאנצן, א ניעם, אין אוועקגעבן יענעם - אז מע
 שמועסט א כושימדיקער!... „איך וואלט א באַלן געווען, זאָגט ער,
 זיין בני איך אמאָל, רעב טעווע!... זאָג איך צו אים: „אז מען
 איז א באַלן זיין בני טעווען, נעמט מען, זאָג איך, אין מע פאַרט
 זיך דורך אמאָל צו מיר אין כוּטאַר אַרײַן“. „ווען, זאָגט ער, וענט
 איר אין דער היים?“. „מיך קאָן מען טרעפן, זאָג איך, אין דער
 היים נאָר שאַפעס, אַדער יאָנטעו. שאַט, זאָג איך, ווייסט איר
 וואָס? אַט האָבן מיר, מירצעשעס, איבעראַכטאָג פרייטיק שעוועס;
 אויב איר ווילט, זאָג איך, מאַכן א שפאַציר צו אינדז אין כוּטאַר
 אַרײַן, וועט איך מיין ווייב, זאָג איך, מעכאַבעד זיין מיט מילכי-
 יקע בלינצעס אַזעלכע, אַשער לוי בלינצו אוויסיינו בעמיצראַים!...
 לאַכט ער און מאַכט צו מיר: „גוט, איר האָט מיך, זאָגט ער,
 פאַר א גאַסט; איך קום, זאָגט ער, צו איך, רעב טעווע, דעם
 ערשטן טאָג שעוועס, מיט א פאַר באַקאַנטע, אויף בלינצעס, נאָר
 איר זאָלט זען, זיי זאָלן זיין, זאָגט ער, היים!“ און איך קום צו
 פאַרן אַהיים און רוף מיך אָן צו מינער: „גאַלדע, זאָג איך, מיר
 האָבן געסט אויף שעוועס!“ „אָוואַדע, זאָגט זי, שוין צוגעטשע-
 פעט זיך א שלימאָזל פון הונגעריקן לאַנד?“ „ביסט א בעהיימע,
 זאָג איך, גאַלדע! ערשטנס, וואָלט נישט געווען, זאָג איך, אז
 אומגליק, ווען מיר זאָלן כאַליילע אָנהאַדעווען, זאָג איך, אַן אַרע-
 מאַן מיט שעוועסדיקע בלינצעס: וועהאַשייניס, זאָג איך, זיי וויסן,
 זוגאַסי האַיעקאַרע, האַצנוע וועהאַכסידע מאַראַס גאַלדע שעטיכע,
 אז איינער פון אונדזערע שעוועסדיקע געסט וועט זיין דער אַל-
 מאַנעס זונדל, זאָג איך, אַט דער וואָס מע רופט אים אַראָנטשיק,
 איך האָב דיר דערציילט פון אים“. „אויב אַזוי, זאָגט זי, איז
 עפעס אַנדערש... דער קויעך פון מיליאָנען! אפילע מיין גאַלדע,
 אז זי דערשמעקט געלט, ווערט זי גאַר אַן אַנדער מענטש. ס'איז
 אזא וועלט, וואָס זאָלט איר קלערן?

בעקיצער, ס'איז געקומען דער ליכטיקער גרינער יאָנטעו
 שעוועס, ווי שייך, ווי גרין, ווי ליכטיק אין וואַרעם בני מיר אין
 כוּטאַר איז, אז עס קומט שעוועס, באַדאַרף איך איך נישט דער-

ציילן. דער גרעסטער געוויר בני איך וואָלט זיך ווינטשן האָבן
 אזא בלויזן הימל, מיט אזא גרינעם וואַלד, מיט אזעלכע שמעי,
 קעדיקע סאָטנעס, מיט אזא מעכאיעדיקן גראָו, פאָשע פאַר זי
 בעהיימעלעך, וואָס שטייען און קייען און קוקן איך אין די אויגן
 אַרײַן, ווי איינער רעדט: „גיט אונדו נאַר אַלעמאַל אזא גראָו,
 קיין מילך וועלן מיר איך נישט זשאַלעווען!“... ניין, זאָגט איך
 וואָס איר ווילט, גיט מיר די בעסטע פאַרנאָמע, איך זאָל אַרויס-
 פאַרן פון דאַרף אין שטאַט אַרײַן, וועל איך מיך מיט איך נישט
 בײַטן. וווּ האָט איר אין שטאַט אזא הימל? ס'איז אַ הימל פון
 גאַט!... אין שטאַט, אַז איר פאַררײסט דעם קאַפּ, וואָס זעט איר?
 אַ מויער, אַ דאַך, אַ קויען, אָבער וווּ האָט איר דאַרט אזא בויס
 און טאַמער האָט זיך פאַרוואַלגערט ערגעץ בני איך אַ ביימעלע,
 האָט איר דעם אָנגעטון פון אויבן אַ קאַפּאַטע!... האַקלאַל, זיי
 האָבן זיך גאַרנישט געקאַנט אָפּוונדערן, מײַנע געסט, אַז זיי זע-
 נען געקומען צו מיר שעוועס אין כוּטאַר אַרײַן. אָנגעקומען זענען
 זיי, אַלע פיר באַכערים, רײטנדיק אויף פערדלעך, סוסים איינס
 און איינס! און ווער שמועסט אַראָנטשיק – איז געזעסן אויף אַ
 פערדל, זאָג איך איך, אַ סוס, אַן עמעסער מערין! איר קויפט
 אים נישט פאַר קיין דריי הונדערט קאַרבן! „באַרעך האַבאַג,
 געסט! – זאָג איך צו זיי. – לעקאוועד שעוועס, זאָג איך, זענט
 איר דאָס געקומען רײטנדיק? נישקאַשע, זאָג איך, טעווע אז
 נישט פון די גרויסע צאדיקים. און אַז מע וועט איך, זאָג איך,
 מירצעשעם שמיסן אויף יענער וועלט, וועט מיר נישט
 וויי טון... עי, גאַלדע! זע נאַר, עס זאָלן זיין פאַרטיק די בלינצעס,
 און לאָו מען, זאָג איך, אַרויסטראָגן דעם טיש אַהערצו אין דרויסן
 אַרויס. איך האָב, זאָג איך, אין שטוב גאַרנישט וואָס צו ווייזן
 פאַר די געסט... עי, שפּרינצע! טיפּל! בייַלעקע! וווּ זענט איר
 דאַרט? רירט זיך!“... אַט אזוי קאָמאַנדעווע איך מיט די קינדער,
 און עס ווערט אַרויסגעטראָגן אַ טיש מיט בענקלעך, מיט אַ טיש-
 טער, מיט טעלער, לעפלעך, גאַפּלעך, זאַלין, – און טאַקע באַלד
 נאַכדעם קומט אַן גאַלדע מיט די בלינצעס, הייסע, זודיקע, פון
 דער סקאווערדע, מעכאיעדיקע, פעטע! און מײַנע אַרכים קאַנען
 זיך גאַרנישט אָפּלויבן פון די בלינצעס..

„וואָס שטייטו, זאָג איך צו גאַלדען, נעם, זאָג איך, כאַזער
איבער דעם פּאָסעק נאַכאַמאַל! און מײַן גאַלדע פּוילט זיך נישט,
פּילט אָן דעם פּאַרומעסעק נאַכאַמאַל און שפּרינצע דערלאַנגט
די בלינצעס צום טיש. פּלוצים, איך טו אַ קוק אויף מײַן אַראָנ-
טשיקן, איך זע, ער האָט זיך פּאַרקוקט אויף מײַן שפּרינצען —
ער לאָזט נישט אַראָפּ קיין אויג פון איר! וואָס האָט ער אויף
איר אַזעלכעס דערזען? ... „עסט, זאָג איך צו אים, פּאַרוואָס עסט
איר נישט? ... מאַכט ער צו מיר: „וואָס דען טו איך?“, איר
קוקט, זאָג איך, אויף מײַן שפּרינצען“... ווערט אַ געלעכטער, אַלע
לאַכן, און מײַן שפּרינצע לאַכט אויך, און ס׳איז אַלעמען פּריילעך,
אַלעמען גוט — אַ גוטער, אַ פּריילעכער שוועסע אויף אַלעמען!...
גיי טרעף, אַז פון דער פּריילעכקייט וועט זיך אויסלאָזן אַ צאָרע,
אַ שלאַק, אַ יעלאָלע, אַ גאַטס שטראַף אויף מײַן קאָפּ. פּאַרוויסט
און פּאַרפּינצטערט בין איך געוואָרן!... נאָר עט! אַ מענטש איז
אַ נאַר! אַ מענטש אַ באַר-דאַס טאָר זיך נישט צולאָזן צום האַרצן
און דאַרף פּאַרשטיין, אַז אַזוי ווי עס איז, אַזוי באַדאַרף צו זײַן,
וואָרעם ווען עס זאָל באַדאַרפן זײַן אַנדערש, וואָלט דאָך עס נישט
געווען אַזוי ווי עס איז!

איינמאָל פּאַרנאַכט קום איך צו פּאַרן אַהיים אַ צעבראָ-
כענער פּונעם טאָג און אַן אויסגעמוטשעטער פּונעם אַרומלויפן
איבער די דאַטשעס אין בויבעריק, טרעף איך בײַ מיר אין
דרויסן בײַ דער שטוב צוגעצוימט צו דער טיר אַ באַקאַנט פּערד.
איך וואָלט געמענט שווערן, אַז ס׳איז אַראָנטשיקס סוס, דער
מערין, וואָס איך האָב אים דעמאָלט אָפּגעשאַצט אין דרײַ הונ-
דערט קאַרבן. און איך קום אַרײַן אין שטוב און טו אַ נעם
מײַן ווייב: „זאָג מיר נאָר, גאַלדע קרוין, וואָס טוט דאָ אַראָנט-
שיק? ענטפּערט זי מיר: „פּונדאָנען זאָל איך וויסן? ער איז
דאָך פון דינע ליט?“, „ווי איז ער ערגעץ?“, ער איז, זאָגט
זי, געגאַנגען מיט די קינרער אין וועלדל אויפן שפּאַציר...
„וואָס איז פּלוצלונג גאָר פאַר אַ שפּאַציר? — זאָג איך צו
מײַן ווייב און הייס מיר געבן עסן. אָפּגעגעסן, באַטראַכט איך
מיד: „וואָס ביסטו, טעויע, אַזוי אויפגעטראָגן? אַז אַ מענטש
קומט צו דיר צוגאַסט, באַדאַרף מען זײַן אַזוי אָנגערדרוילט?!

אַדעראַבע" ... און ווי איך טראַכט מיר אַזוי, איך טו אַ קוק -
 מינע מיידלעך גייען מיטן כעוועמאַן, האַלטן אָנגעריסענע
 קוויטן, פריער גייען די צוויי ינגערע, טיבל און בילקע, און
 הינטן - מיין שפּרינצע מיט אַראָנטשיקן... „גוטן אָונט!" „גוט
 יאָר!" מיין אַראָנטשיק שטייט מיר אַזוי עפעס מאָדע, גלעט
 דאָס פּערד, האַלט אַ גרעזל אין מויל און רופט זיך אָן צו מיר:
 „רעב טעווע! זינט זיך מאַטריעך, אויב איר ווילט, וועלן מיר
 אַביסל שפּאַצירן". וואָס פאַר אַ שפּאַציר איז דאָס אויף אים
 אָנגעקומען? - טראַכט איך מיר, און לאָז מיך גיין מיט אים
 צום וועלדל צו. די זון האָט זיך לאַנג געזעצט, דאָס גרינע
 וועלדל זעט שוין אויס טונקל, די זשאַבעס פון דער גרעבליע
 קוואַקען און דאָס גראַז שמעקט מעכאַיענעפּאַשעס! אַראָנטשיק
 גייט און איך גיי, ער שווינגט און איך שווינג. נאָכדעם שטעלט
 ער זיך אָפּ, טוט אַ הוסט און מאַכט צו מיר: „רעב טעווע!
 ווי וואַלט איר, אַשטייגער, געזאָגט, ווען איך זאָל איך זאָגן,
 אַז איך האָב ליב אַינער שפּרינצע און אַז איך וויל זי נעמען
 פאַר אַ קאַלע?" „וואָס איך וואַלט געזאָגט? - זאָג איך. -
 איך וואַלט געזאָגט, אַז מע זאָל אַ מעשווגענעם אויסמעקן און
 איך אדינשטעלן"... קוקט ער מיך אָן און מאַכט צו מיר:
 „וואָס הייסט?" זאָג איך: „אַט דאָס הייסט!" זאָגט ער: „איך
 פאַרשטיי איך נישט". זאָג איך: „איז אַ סימען, אַז איר זענט
 נישט איבעריק קלוג, ווי אין פּאַסעק, זאָג איך, שטייט: אַ
 קלוגען זאָגט מען אויפן ווונק, אַ נאַר גיט מען מיטן שטעקן"...
 מאַכט ער צו מיר ווי ברויגעולעך: „איך רעד צו איך פּראַכט
 און איר ענטפּערט מיר מיט כאַכמעס און מיט פּטוקים!" זאָג
 איך: „איטלעכער כאָזן זינגט אַזוי ווי ער קאָן, און יעדער באַל-
 דאַרשן דאַרשנט פון זינעטוועגן; אויב איר ווילט וויסן, וואָס
 פאַר אַ באַלדאַרשן איר זענט, רעדט איבער פּריער מיט אייער
 מוטער, זי וועט איך שוין, זאָג איך, קלאָר מאַכן אַקוראַט"...
 „האַלט איר מיך, זאָגט ער, אַפּאַנעס, פאַר אַ ינגעלע וואָס דאַרף
 זיך אָנפּרעגן ביי דער מאַמע?" „געוויס, זאָג איך, דאַרפט איר
 זיך אָנפּרעגן ביי דער מאַמע, און די מאַמע וועט איך געוויס
 זאָגן, אַז איר זענט אַ כּושים, און וועט זיין גערעכט"... און

וועט זיין גערעכט?" — מאַכט ער, „געוויס, זאָג איך, וועט זי זיין גערעכט, וואָרעם וואָס פאַר אַ כאַסן זענט איר, זאָג איך, פאַר מיין שפּרינגען? וואָס פאַר אַ גלייכן איז מיין שפּרינגען צו אייך? און דער איקער, זאָג איך, וואָס פאַר אַ מעכטן בין איך מיט אייער מוטער?" „אויב אַזוי, מאַכט ער צו מיר, האָט איר שוין, רעב טעויע, אַ גרויסן טאַעס! איך בין נישט קיין ינגעלע פון אַכצן יאָר און זוך נישט קיין מעכטאָנים פאַר מיין מוטער, און ווייס ווער איר זענט, און ווער אייער טאַכטער איז, און זי געפעלט מיר, און אַזוי וויל איך, און אַזוי וועט דאָס זיין!" „האַט קיין פאַריבל נישט, זאָג איך, וואָס איך שלאָג אייך איבער; איך זע, זאָג איך, אַז מיט איין צאָד זענט איר שוין פאַרטיק; זענט איר, זאָג איך, באַוואַרנט אויך מיטן אַנדערן צאָד?" „זאָגט ער צו מיר: „איך ווייס נישט וואָס איר מיינט..." זאָג איך: „איך מיינ דאָס די טאַכטער מינע, שפּרינגען צו מיין איך, צי האָט איר שוין, זאָג איך, מיט איר עפעס גערעדט, און וואָס, זאָג איך, זאָגט זי?" „ווערט ער אַזוי ווי באַליידיקט און מאַכט צו מיר מיט אַ שמיכל, וואָס פאַר אַ פּראָגע איז דאָס? געוויס האָב איך, זאָגט ער, מיט איר גערעדט, און נישט איין מאָל — עטלעכע מאָל, איך קום, זאָגט ער, אַהער אַלע טאַג..." איר הערט? ער קומט אַהער אַלע טאַג און איך ווייס נישט! בעהיימע בעצוראַט מענטש! באַדאַרף מען דאָך דיר געבן קייען שטרוי, טעויע! און דו וועסט זיך לאָזן אַזוי פירן אין באַד אַרטיין, וועט מען דאָך דיר קויפן און פאַרקויפן, דו פער-דאַטש איינער!" „אַזוי טראַכט איך מיר און גיי מיט אַראָנטשיקן צוריק, און ער געזעגנט זיך אַפּ מיט מיין כעווערע, כאַפט זיך אַרויף אויפן סוס, און הילף משה מרדכי — מאַרש קיין בויבעריק..."

אַצינד וועלן מיר, ווי זאָגט איר דאָס אין אייערע ביכלעך, איבערלאָזן דעם בען-מעלעך און זיך נעמען צו דער באַס-מאַלקע, צו שפּרינגען הייסט עס... איך טשאַטעווע אויס די מינוט, וואָס איך פּלעב מיט איר אַליין, און רוף מיך אָן צו איר: „שפּרינגען, זאָג מיר, וואָס איך וועל דיר פּרעגן: קענסטו אים כאַטש, אַט דעם אַראָנטשיקן?" „זאָגט זי: „געוויס קען איך אים..." „ווייסטו,

זאג איך, אז ער איז א סווישטשון? ... פרעגט זי מיך: „וואָס הייסט דאָס אַ סווישטשון?“ זאָג איך איר: „אַ פּוּסט נישט וואָס ס'פּינט...“ זאָגט זי: „האַסט אַ טאַעט, אַרנאָלד איז אַ גוטער מענטש...“ „ער הייסט שוין, זאָג איך, בני דיר אַרנאָלד, נישט אַרנאָטשיק דער שאַרלאַטאַן?“ זאָגט זי: „אַרנאָלד איז נישט קיין שאַרלאַטאַן, אַרנאָלד האָט אַ גוט האַרק; אַרנאָלד, זאָגט זי, גע- פּינט זיך אין אַ שטוב פּון פאַרדאַרבענע מענטשן, זאָגט זי, וואָס ווייסן נאָך געלט און געלט...“ „אוי, זאָג איך, ביסטו שוין, שפּרינגע, אויך געוואָרן אַן אויפגעקלערטע פּילאָזאָפּקע און האָסט שוין אויך פּינט געקריגן געלט?“

בעקיצער, איך זע אַרויס פּון דעם שמועס, אז עס האָלט שוין בני זיי ווייטלעך, און כאַפּן צוריק איז שוין אַפּיסל צו שפּעט, וואָרעם איך קען מיינע לייט. טעוועס טעכטער, האָב איך אייך געזאָגט שוין איינמאָל, נישט געדאַכט זאָלן זיי ווערן, אז זיי קלעפּן זיך אײַן אין אַ מענטש, איז מיטן גאַנצן לעבן, מיטן כּײַס, מיט דער נעשאַמע! און איך טראַכט מיר: „שויטע! לע- מי זאָלסטו וועלן זײַן, טעווע, מער כאַכעם פּון דער גאַנצער וועלט? עפשער איז דאָס אַ גאַטזאַך? עפשער איז דאָס באַ- שער, אז דאַפּקע דורך אַט דער שטילניקער שפּרינגע זאָלסטו געהאָלפּן ווערן, באַלוינט ווערן פאַר אַלע דינע קלעפּ און וויי- טיקן, וואָס דו האָסט ביז אַהער איבערגעטראָגן, האָבן אַ גוטע עלטער, און אויך וויסן אַמאָל פּון אַ לעבן אויף דער וועלט? עפשער איז דיר באַשערט האָבן אַ טאַכטער אַ מיליאָנשטשיצע? וואָס איז? ס'שטייט דיר נישט אָן? ... וווּ שטייט דאָס געשריבן, אז טעווע דאַרף זײַן אייביק אַ קאַבצן, אייביק אַרומשלעפּן זיך מיטן פּערדל און מיט קעז און פּוטער צוליב די יעהופּעצער גע- גידיים, זיי זאָלן האָבן וואָס צו פרעסן? ...“

בעקיצער, עס גייט אוועק אַ טאַג, איך קום צו פּאַרן אַהיים: „געווען אַראָנטשיק?“ – גיין, נישט געווען... עס גייט אוועק נאָך אַ טאַג: „געווען דער באַכער?“ – גיין, נישט געווען... איך זאָל אַרטינגיין צו דער אַלמאַנע מיט אַן אויסרייד, פּאַסט מיר נישט: איך וויל נישט, אז זי זאָל מיינען, אז טעווע שלאָגט זיך נאָכן שידעך... און אַגעוו האָב איך געפּילט, אז איר באַדאַרף עס זײַן

ווי א פינפטער ראָד צום וואָגן. האַגאַס איך פאַרשטיי נישט, פאַר-
וואָס? באַשער איך האָב נישט קיין מיליאָן? האָב איך דאָך איצ-
טער אַ מעכטענעסטע אַ מיליאָנשטיצע! און זי וועמען האָט
פאַר אַ מעכטן? — אַ ייד אָן אַרעמאַן, אַ קאַפּאַן, אַ טעווייע דעם
מילכיין; היינט ווער איז מער ייִכעט, איך צי זי?...

אַזוי טראַכט איך מיר פאַרנדיק אַהיים פון בויבעריק, און
קום אַהיים, גייט מיר מיינע אַקעגן מיט אַ געדולע: „אַ שעליצער,
אַן אַרל איז נאָר וואָס געווען פון בויבעריק, פון דער אַלמאַנע,
זאַלסט לעמאַנעשעם באַלד קומען צו פאַרן אַהין, עס מעג זיין
אויף דער נאַכט, זאַלסטו שפּאַנען דאָס פּערדל און קומען צו
פאַרן, מע דאַרף דיך דאַרט זייער נייטיק האָבן זי!... „וואָס האָט
זיי, זאָג איך, אָנגעשפּאַרט? וואָס האָבן זיי, זאָג איך, אַזוי קיין
צייט נישט זי? און איך כאַפּ אַ קוק אויף מיין שפּרינצען — זי
שווינגט, נאָר די אויגן אירע רעדן, אוי רעדן זיי! קיינער פאַר-
שטייט נישט איר האַרץ, אַזוי ווי איך... האָב איך אַינגעשפּאַנט
צוריק מיין פּערד- און-וועגעלע און האָב מיך געלאָזט שוין פאַר-
נאַכטלעך קיין בויבעריק.

ווי איז די אַלמאַנע? נישטאַ קיין אַלמאַנע! ווי איז דער
באַכער? — נישטאַ קיין באַכער! ווער-זשע האָט מיך גערופן?
„איך האָב אייך גערופן!“ — אַזוי מאַכט צו מיר אַ קינלעכיק
געפאַקט ייִדל מיט אַן אויסגעפליקט בערדל און מיט אַ גראַבער
גאַלדענער קייט אויפן בייכל, „ווער-זשע, זאָג איך, זענט איר זי?“
זאָגט ער: „איך בין דער אַלמאַנעס אַ ברודער און אַראַנטשיקס
אַ פעטער... מע האָט מיך, זאָגט ער, אַרויסגערופן מיט אַ דעפעשע
פון קאַטערינעסלאַוו, און איך בין נאָר וואָס געקומען צו פאַרן...“
„ווי באַלד אַזוי, נאַט-זשע אייך אַפּ שאַלעס“ — זאָג איך און
זען מיך אַוועק. דערזען, אַז איך האָב מיך אַוועקגעזעצט, מאַכט
ער צו מיר: „זיצט, זאָג איך: „אַ דאַנק, איך זיך שוין, וואָס-
זשע מאַכט איר, זאָג איך, ווי אַזוי איז ביי אַיך, זאָג איך, די
קאַטערינע זי?“ ענטפּערט ער מיר דערויף גאַרנישט נישט, צע-
לייגט זיך אויף אַ וויגשטול, די הענט אין די קעשענעס, שטעלט
אַרויס די גאַלדענע קייט מיטן בייכל און מאַכט צו מיר בעזע
האַלצשן: „הערט אויס, מאַכט ער צו מיר, רעב טעווייע, וואָס איך

ווער איך זאגן. וואָס טויג אונדו לאַנגע דיבורים? לאַמיר, זאָגט ער, גיין גלייך צום איניען, געשעפט הייסט עס... איך וויל, איר זאָלט מיר זאָגן, אָבער אַפֿן געשמועסט, וויפֿל וועט דאָס אונדו קאָסטן אַרום און אַרום?... אָבער אַפֿן געשמועסט!... „אויב, זאָג איך, אַפֿן געשמועסט, ווייס איך נישט, וואָס איר רעדט"... „רעב טעויע! — מאַכט ער צו מיר נאָכאָמאָל אין וויל נישט אַרויסגע- מען די הענט פֿון די קעשענעס. — איך פרעג איך, זאָגט ער, וויפֿל וועט אונדו קאָסטן אַרום און אַרום די כאַסענעז? „עס ווענדט זיך, זאָג איך, וואָס פֿאַר אַ כאַסענע איר מיינט? אויב איר מיינט אַ גרויסאַרטיקע כאַסענע, ווי איך שטייט אָן, בין איך, זאָג איך, נישט אימשטאַנד"... שטעלט ער אָן אויף מיר אַ פֿאַר איינאַים און מאַכט צו מיר אַזוי: „אַדער איר מאַכט זיך טאַמעוואַטע, אַדער איר זענט טאַקע אַ טאַם... כאַטש אַפֿילע, זאָגט ער, איר זעט נישט אויס ווי אַ טאַם, וואָרעם איר זאָלט זיין, זאָגט ער, אַ טאַם, וואָלט איר נישט אַריינגעשלאָפֿט, זאָגט ער, מײַן פֿלימעניק אין אַ בלאַטע, אים פֿאַרבעטן צו זיך קלוימערשט אויף שעוועסדיקע בלינדעס, אים אונטערגעשטעלט דאָרט אַ שײַן מיידל, צי יאָ אַ טאַכטער, צי נישט קיין טאַכטער, איך גיי נישט אַרײַן, זאָגט ער, אַזוי ווייט, און זי האָט זיך אים פֿאַרלייבטע, זאָגט ער, דאָס הייסט, זי איז אים געפֿעלן, נו, און ער איר אַוואַ- דע, פֿון דעם, זאָגט ער, רעדט מען נישט, איך ווער אַנך נישט זאָגן, זאָגט ער, עס קאָן זיין, זי איז אַן אַרנטלעך קינד און מיינט דאָס נעבעך ערנסט, איך גיי נישט אַזוי ווייט... איר טאַרט אָבער נישט פֿאַרגעסן, זאָגט ער, ווער איר זענט און ווער מיר זענען? איר זענט דאָך, זאָגט ער, אַ ייד אַ פֿאַר-דאָס, ווי קאָנט איר, זאָגט ער, גאָר דערלאָזן אַזעלכעס, אַז טעויע דער מילכיקער, וואָס פֿירט אונדו קעז און פֿוטער, זאָל ער זיין אונדזער מע- כוסן?... אײַ, זיי האָבן זיך, זאָגט ער, געגעבן איינס דאָס אַנדערע דאָס וואָרט? וועלן זיי דאָס נעמען צוריק! קיין גרויס אומגליק, זאָגט ער, שטייט נישט דערבײַ. טאַמער דאָרף עפעס קאָסטן, זאָגט ער, זי זאָל אים אַרויסלאָזן פֿון וואָרט, מייכעטייטע, מיר האָבן, זאָגט ער, גאַרנישט קעגן דעם". און ער הערט נישט אויף צו רעדן איבער מײַן קאָפּ: איך זאָל נאָר נישט דענקען, זאָגט

ער, טאָמער וועט מיר געראַטן מאַכן אַ סקאַנדאַל, אויספויקן אוי-
 מעטום, אַז זײַן פֿלימעניק, זאָגט ער, האָט זיך געשאַדכנט צו
 טעווע דעם מילכיגנס טאַכטער... און איך זאָל זיך אַרויסשלאָגן
 פונעם קאַפּ, זאָגט ער, אַז זײַן שוועסטער איז אַ מענטש, וואָס
 קאַטאַרי מען קאָן פון איר פאַמפען געלט... מיט גוטן, זאָגט ער,
 מייכעטייסע, קאָן מען, זאָגט ער, נעמען בײַ איר עטלעכע
 קערבלעך; עלעהיי, זאָגט ער, אַ נעדאַווע... מען איז דאָך, זאָגט
 ער, מענטשן, וואָס קאַטאַרי, מע דאַרף אַמאָל אויסהעלפּן אַ מענטש...
 בעקיצער, איר ווילט וויסן, וואָס איך האָב אים געענט-
 פערט? איך האָב אים, אַז אַך און וויי איז מיר, גאַרנישט גע-
 ענטפערט. עס האָט מיר ווי אַפּגענומען דאָס לאַשן! איך האָב
 זיך אויפּגעהויבן, זיך אויסגעדרייט מיטן פאַנעם צו דער טיר —
 און נישטאָ מיך!... ווי פון אַ סרייפּע האָב איך מיך אַרויסגע-
 כאַפט, ווי פון אַ טורמע!... עס האָט מיר געושומעט אין קאַפּ,
 געשמערירט אין די אויגן און געטורקעט אין די אויערן די
 ווערטער פון דעם ייד: „עלעהיי אַ נעדאַווע“... און בין צוגענאַג-
 גען צו מײַן פּערד-און-וועגעלע, אַרײַנגעלייגט דאָס פאַנעם אין
 ברייטשקע אַרײַן און — איר וועט נישט לאַכן פון מיר? — אַז
 איך האָב מיך צעוויינט, האָב איך געוויינט און געוויינט! איך
 קום צו פאַרן אַהיים, טרעף איך מײַן כאַליאַסטערע, קיין איינע-
 האָרע, פריילעך, מען עסט וועטשערע, נאָר איין שפּרינצע איז
 נישטאָ, „ווי איז שפּרינצע“ — פרעג איך, „וואָס הערט זיך-
 זאָגן זיי מיר, וואָס האָט מען דיך גערופן?“ זאָג איך נאָכאַ-
 מאָל: „ווי איז שפּרינצע?“... ענטפערן זיי מיר נאָכאַמאָל: „וואָס
 הערט זיך?“... זאָג איך: „גאַרנישט, וואָס זאָל זיך הערן? ס'איז
 דאַנקען גאָט, שטיל, פון פאַגראָמען הערט מען נישט“... בײַ די
 ווערטער קומט אַן שפּרינצע, טוט מיר אַ קוק אין די אויגן
 אַרײַן, זעצט זיך אַוועק צום טיש, גלייך ווי נישט זי מיינט
 מען, נישט פון איר רעדט מען... אויפן פאַנעם בײַ איר קאָן
 מען נישט דערקענען גאַרנישט, נאָר דאָס שטילקייט אירס איז
 שוין צופיל, כײַן לעדערעך האַטעווע... איך קוק אויף איר און
 עס פאַרקלעמט מיר דאָס האַרץ, און עס ברענט אין מיר אַ
 פּייער — אויף וועמען ווייס איך נישט... אַך טי, ריבוינע שעל

אילעם, אלהינו נאש! פארוואס שטראַפסטו מיך אזוי, פאַר
וועמענס זינד ? !

איינמאָל פאַרנאכט פאַר איך אַהיים פון בויבעריק מיט אַ
גוט האַרץ: באַרעכנט נאָר דעם פאַרדראַס, דעם ביזאַיען; היינט
דעם ראַכמאַנעס פון קינד!... וואָס דאָס קינד נעבעך האָט אי-
בערגעטראָגן - דאָס האָט נישט געוואָסט קיין בען-אַרעם, אַכוץ
מיר, וואָרעם איך בין אַ טאַטע, אַ טאַטנס האַרץ פילט... שטיל,
אין זיך איינגעגאַנגען, געצאַנקט ווי אַ ליכט! האַקלאַל, פאַר
איך מיר אזוי מיט מיין פערדל אַהיים, פאַרטיפט אין טרויע-
ריקע מאַכשאַוועס און געדאַנקען, פרעג קאַשעס ביים ריבוינע
שעל אילעם און ענטפער מיר אַליין. און עס אַרט מיך שוין
נישט אזוי אויף גאַט - מיט גאַט האָב איך מיך שוין ווי עס
איז איבערגעבעטן; מיך אַרט אויף מענטשן: לעמט זאָלן מענטשן
זיין אזוי שלעכט, אָז זיי קאָנען זיין גוט? פאַרוואָס זאָלן מענטשן
פאַרביטערן דאָס לעבן אי יענעם, אי זיך, אָז זיי קענען לעבן
זיס און גליקלעך? מיט אַזעלכע געדאַנקען פאַר איך אַריין צו
מיר אין בוטאַר אַריין, און דערזע פונדערווייטן, ביי דער גרעבליע
איז איין אָנגעלויף פון מענטשן, גוים, גויעס, שיקסעס, שקאַזים
און קליינע שקאַצימלעך אָן אַ שיער. וואָס קען דאָס זיין? קיין
טרייפע נישט, מיסטאַמע אַ דערטרונקענער - עמעצער האָט זיך
געבאָדן ביי דער גרעבליע און געפונען דעם טויט. פלוצלונג זע
איך, מיין גאָלדע לויפט, די שאַל צעלאָזט, די הענט אַרויסגע-
שטעלט אויף צופריער, און פאַר איר מיינע קינדער, טיבל און
ביילקע, און אַלע דריי מיט אַ געשריי, מיט אַ יעלאַלע, מיט אַ
יאַמער: „טאַכטער! שוועסטער! שפּרינגע!“... אַראַפגעשפּרונגען
פון דעם וואָגן, ווייס איך נישט, ווי אזוי איך בין נישט צע-
שפּרונגען געוואָרן, און אָז איך בין צוגעלאָפן צום טיך, איז
שוין געווען נאָך אַלע האַיעמס... - - - - -
- - וואָס האָב איך אייך געוואָלט פרעגן?... יאָ! האָט איר
געזען ווען אַ דערטרונקענעם? קיינמאָל נישט?... אַ מענטש, אָז
ער שטאַרבט, שטאַרבט ער מייסטנטייל מיט צוגעמאַכטע אויגן...
ביי אַ דערטרונקענעם זענען די אויגן אָפן - ווייסט איר נישט
דעם סייכל, פאַרוואָס דאָס איז?...

געשריבן אין יאר 1907

טעויע בארן קיין טוטן-ישראל

סקאַצאַל קומט! וואָס מצבט אַ ייד, רעב שאַלעם אַליינעם!
אַט אַ גאַסט! אַפּילע נישט געכאַלעמט זיך! נאַט זשע איך אָפּ
שאַלעם אַליינעם. איר קוקט מיך אָן, פּאַניע, גלייך ווי איר
וואַלט מיך נישט דערקענט? דאָס בין איך איבער אַלטער פּרינד
טעויע. קוקט נישט, וואָס אַ ייד גייט אין אַ נייער קאַפּאַטע.
דאָס איז דער אייגענער שלימאָול טעויע, וואָס אַמאָל, נישט
געמינערט אַ האָר; נישטמער, מע טוט זיך אָן שאַבעסדיק, זעט
מען אויס אַביסל דאָסיקער, מיטע נאָגיד, וואָרעם, אַז מע פּאַרט
אַרויס צווישן מענטשן, קאָן מען אַנדערש נישט, אויבפראַט, אַז
מע פּאַרט אַזאָ ווייטע נעסייע, קיין ערעץ-ישראל, אַ קלייניקייט?
איר קוקט מיך אָן און טראַכט זיך, ווי קומט דאָס אַזאָ קליין
מענטשעלע, ווי טעויע, וואָס האָט קאַליאַמאָוו געהאַנדלט מיט
מילכינס, זאָל נאָר האָבן אַזאָ האַסאַגע, וואָס קען זיך פּאַרגינגען
אויף דער עלטער סיידן אַזאָ מין בראַצקי? גלייבט מיר, פּאַניע
שאַלעם-אַליינעם, דער פּאַסעק איז רעכט אַרום און אַרום, רוקט
נאָר אַוועק, זיט מויכל, אַינער טשעמאָדאַנטשיק אַ ביסל אַהין,
וועל איך מיך אַוועקזעצן אַקעגן איך און וועל איך דערציילן אַ
מיטע, וועט איר האַרכן, וואָס גאַט קאָן.

בעקיצער, איך מוז איך זאָגן קוידעם-קאַל-האַקוידעמס, אַז
איך בין געבליבן, נישט פאַר איך געדאַכט, אַן אַלמען - גע-
שטאַרבן גאָלדע מינע, אַלעוו-האַשאַלעם. געווען אַ יידענע אַ
פּראַסטע, אַן כאַכמעס, אַן אויבערקעפלעך, נאָר אַ גרויסע צע-
דייקעס. לאָז זי זיך מינע דאָרט פאַר אירע קינדער, זי איז
גענוג אויסגעשטאַנען צוליב זיי, און טאַקע עפשער איבער זיי
געגאַנגען פון דער וועלט, נישט געקאַנט אַריבערטראַגן, וואָס זיי
זענען זיך צעקראַכן איינער קיין ליסי, דער אַנדערער קיין
סטריסי. מיטשיינסגעזאָגט, זאָגט זי, וואָס איז מיין וועלט, זאָגט
זי, אַז וויבאַלד, זאָגט זי, נישט קיין קינד און נישט קיין רינד? "
בעקיצער, איך האָב איר געדונגען אַ קאַדיש, גאַלדען אַלעוו
האַשאַלעם, באַצאַלט פאַר אַ גאַנץ יאָר פּרזער. אַ בריירע האָב
איך געהאַט, אַז גאַט האָט מיך געשטראַפּט, נישט געגעבן מיר
קיין זכאַרים, נאָר נעקיייוועס, נאָר טעכטער און טעכטער, קיין

גוטער ייד זאל זיי נישט קענען! איך ווייס נישט צי אלע יידן
 ווערן אזוי פארשווארצט מיט זייערע טעכטער, צי נאָר איך בין
 אזאָ מינצטערער שלימאָול, וואָס איך האָב צו זיי קיין גליק נישט?
 דאָס הייסט, צו די טעכטער צלייך איך גאָרנישט, און גליק
 איז בײַ גאָט – וואָס זיי ווינטשענען מיר, מעג עס מיר אָנקומען
 כאָטש האַלב. אַדער אַבע, זיי זענען שוין צו געטרײַבן און וואָס
 „צו“ איז איבעריק. אָט נעמט, לעבאַשול, די מיזינקע מינצ,

ביילקע רופט מען זי, וואָס ווייסט איר, וואָס דאָס איז פאַר אַ
 קינד? איר קאָנט דאָך מיר, באַרעכענענעם, ווי זאָגט איר, פון אַ
 יאָר מיט אַ מיטוואָך און ווייסט, אָו איך בין נישט דער טאַטע,
 וואָס קאַטאַרי זאל זיך אַוועקזעצן אַפּלויבן זינע קינדער גלאָט
 אזוי אין טאָג אַרײַן. נאָר אָו ס'איז געקומען צו רייד פון מיין
 ביילקען, מוז איך אײַך זאָגן נישט מער, ווי ש ל ש ה ד ב ר ים –
 צוויי ווערטער: זינט גאָט האַנדלט מיט ביילקעס, האָט ער נאָך
 אַ זאָ ביילקע נישט באַשאַפן. מיילע פון שיינקייט שמועסט מען
 נישט, טעויעס טעכטער, ווייסט איר אַליין, האָבן אַ שעם אויף
 דער וועלט פאַר די שענסטע קראַטאַוויצעס. נאָר זי, ביילקע הייסט
 עס, וועט זיי אלע פאַרשטעקן אין גאַרטל, פון טאַמיד אָן בין
 איך בײַ איר געווען דאָס אויבערשטע פון דער מילך, נאָר פון
 זינט מיין גאָלדע אַלעו-האַשאַלעם איז, איר צו לענגערע יאָר,
 נופטער געוואָרן, איז דער טאַטע געוואָרן בײַ איר – דאָס שוואַרצ-
 אַפּל פונעם אויג קיין שטויב נישט דערלאָזן זאל אויף מיר פאַלן.
 איך האָב שוין געוואָגט צו זיך אַליין: דער ריבוינע שעל אוילעם
 שיקט צו די רעפּוע פאַר דער מאַקע, נישטמער, ס'איז שווער
 צו וויסן, וועלכעס איז ערגער: די רעפּוע, אָדער די מאַקע? גיי
 זי אַ נאָווי און טרעף, אָו ביילקע וועט צוליב מיר נעמען און
 פאַרקויפן זיך פאַר געלט און אַפּשיקן דעם טאַטן אויף די על-
 טערע יאָרן קיין ערעץ-ייִסראָעל!

בעקיצער, איך וועל אײַך לאָנג נישט האַלטן, ס'איז אַוועק-
 געגאַנגען אַ יאָר און אַ יאָר, מיין ביילקע איז אויסגעוואַקסן, גע-
 וואָרן, קיין אייבערהאַרע, אַ מיידל צו לײַטן, אין טעויע טוט זיך
 זײַן געשעפט, ווי טאַמיר, מיטן פּערד-אין-וועגעלע פירט ער
 אָפּ דאָס ביטל מילכיגס זומער קיין בויבעריק, ווינטער קנין יע-
 הופּען, אַ מאַבאַל זאָל אויף דעם קימען, ווי אויף סדאָם! אָנקוקן

קען איך נישט אָט די דאָזיקע שטאַט, און נישט אַזוי די שטאַט
אַליין, ווי די מענטשן, און נישט אַלע מענטשן, נאָר איין מענטש –
פּראָים דעם שאַדן! אָט וועט איר אומיסטנע הערן, וואָס אַ ייד
אַ שאַדן טוט אָפּ.

ווי היינט, קום איך צופאָרן איינמאָל אַרום באַצע
עלול קיין יעהופּעץ מיט מיין ביסל סכּוירע. איך טו אַ קוק –
ווי באַהמ – פּראָים דער שאַדן גייט! פּראָים איז אַפּילע
אַ ייד אָן איינגעגעסענער, נאָר אַז מע דערוועט אים, מוז מען זיך
אַפּשטעלן – אָט אזא מיין קויעך האָט אין זיך אָט דער ייד..
„הער נאָר, כאַכעם מינער, זאָג איך צו מיין פּערדל, שטיי אַ
וויילע, וועל איך דיר געבן עפעס קניען.“ און איך שטעל אָפּ
פּראָים דעם שאַדן און גיב אים אָפּ שאַלעם און מאַך מיט אים אַ
שמועס מיין האַצאָד: „וואָס הערט זיך עפעס מיקויעך פּאַרנאָסע?“
זאָגט ער: „איך האָב פאַר אייער מיזינקע אַ גליכס, אַ גליק, אַ
הויפט-טרעפּער, אַ געוויר, אַן אַדיר, אַ מילאָנטשיק, אַ בראַצקי, אַ
פּאַדראַטשיק איז ער און הייסן הייסט ער פּעדאַצער!“ זאָג איך:
„פּעדאַצער? אַ קענטלעכער נאָמען פון כומעש...“ זאָגט ער: „וואָס
מיר כומעש? ווער מיר כומעש? ער איז אַ פּאַדראַטשיק, אָט דער
פּעדאַצער ער בויט הינזער, מויערן, בריקן, געווען אין יאָפּאַניע
בני דער מילכאַמע, געבראַכט אַ מאַטמען מיט גאַלד, פּאַרט אַרויס
מיט ברענענדיקע סוטים, מיט קאַרעטעס, מיט לאַקויען בני דער
טיר, מיט אַ בעדל בני זיך אינעווייניק אין שטוב, מיט מעבל פון
פּאַרזי, מיט אַ ברייליאַנטענעם רינג אויף דער האַנט, נאָך נאָר-
נישט קיין אַלטער מאַן, אַ באַכער, אַן עמעסער פּרימאַ! און זוכן
זוכט ער אַ שיין מיידל, מעג זיין ווער זי איז, אַ נאָקעטע, אַ פּאַר-
וועסע, אַבי אַ יעפּאַס-טויאַר!“ „טפּרררו!“ – זאָג איך צו אים. –
אַז איר וועט אַזוי פּליען, זאָג איך, אָן אַ פּאַפּאַס, וועלן מיר פּאַר-
פּאַרן מיט אייך, רעב פּראָים, קיין האַצעקלאָץ.“

בעקיצער, לעמט זאָל איך אייך לאַנג האַלטן? אָט דער
פּעדאַצער איז געוואָרן אַ כאַסן פאַר מיין מיזינקע, בייילקע הייסט
און – ס'האַט אַביסל געדויערט ביז מיר האָבן געשטעלט אַ כּופּע,
פּאַרוואָס זאָג איך, ס'האַט אַביסל געדויערט? ווייל זי, בייילקע
הייסט עס, האָט נישט געוואָלט דעם שידעך, אַזוי ווי מע וויל
נישט שטאַרבן. איך האָב עס גאַנץ גוט אַרויסגעווען נאָך איר פּאַ-

נעם און נאָך אירע אויגן און נאָך איר וויינען, וואָס זי האָט גע-
 וויינט שטילערהייט. בין איך מיך מעיאַשקעו איינמאַל און רוף
 מיך אָן צו איר אַזוי, פאַרבייגייענדיק: „הערסטו, ביילקע, זאָג
 איך, איך האָב מוירע, זאָג איך, אַז דיין פעדאָצער איז דיר אַזוי
 ליב, זאָג איך, און אַזוי זיס, ווי מיר ?“... ווערט זי רויט ווי פֿינער
 און מאַכט צו מיר: „ווער האָט דאָס דיר געזאָגט ?“ זאָג איך:
 „וואָס זשע דען איז דער געוויין גאַנצע נעכט ?“ זאָגט זי: „איך
 וויין דען ?“ זאָג איך: „ניין, דו וויינסט נישט, נאָר דו כליפּעסט.
 דו מיינסט, זאָג איך, אַז דו באַהאַלטסט דעם קאַפּ אין קישן, וועסטו
 פון מיר פאַרדעקן, זאָג איך, דינע טרערן ? דו מיינסט, זאָג
 איך, אַז דיין טאַטע איז אַ יינגעלע, זאָג איך, אַדער דער מויעך
 איז אים אויטגעטריקנט געוואָרן און ער פאַרשטייט נישט, זאָג איך
 אַז דאָס טוסטו צוליב דיין אַלטן טאַטן ? דו ווילסט אים, זאָג איך,
 פאַרזאָרגן מיט אַ גוטער עלטער, ער זאָל האָבן ווי דעם קאַפּ אַנצו-
 שפאַרן, ער זאָל כאַליפע נישט דאַרפן גיין, זאָג איך, איבער די
 הינער ? און אויב דו מיינסט אַזוי, ביסטו, זאָג איך, אַ גרויסער
 נאַר, זאָג איך, מיר האָבן אַ גרויסן גאַט, זאָג איך, און טעויע
 איז נישט פון די אַסאַרע באַטלאַנים, זאָג איך, וואָס וועט זיך
 אַוועקזעצן, זאָג איך, אויף לאַסקאַווע ברויט, און געלט, זאָג איך,
 איז בלאַטע, זאָג איך, ווי אין פאַסעק שטייט, אַ סימען האָסטו, זאָג
 איך, אַט איז דיין שוועסטער האַדל אַ גוטע עוויגענטע, פונדעסט-
 וועגן, זאָג איך, זע, וואָס זי שרעכט פון אַלדע שוואַרצע יאָר,
 זאָג איך, פון עק וועלט, און ווי זי שעצט זיך גליקליך, זאָג איך,
 מיט איר שלימאָזל עפּערל ?“... אַנו, זיט אַ כאַכעם און טרעפט,
 וואָס ענטפּערט זי מיר דערויף, ביילקע הייסט עס ? „צו האַדלען,
 זאָגט זי, זאָלסטו מיך, זאָגט זי, נישט גלייכן, האַדל איז געווען,
 זאָגט זי, אין אַזאַ צייט, ווען די גאַנצע וועלט, זאָגט זי, האָט זיך
 געוויגט, זאָגט זי, געהאַלטן אַט-אַט ביי איבערקערן זיך, האָט מען פאַר-
 זיך געזאָרגט, זאָגט זי, פאַר דער וועלט, און זיך האָט מען פאַר-
 געסן; און איצט, זאָגט זי, אַז די וועלט איז אַ וועלט, זאָגט זי,
 זאָרגט זיך יעדער פאַר זיך און די וועלט האָט מען פאַרגעסן...“
 אַט אַזוי ענטפּערט זי מיר דערויף, ביילקע הייסט עס, און גייט
 פאַרשטייט, וואָס זי מיינט !

נו ? איר זענט עפעס אַ מיינון אויף טעויעס טעכטער ? איר

האָט זי באַדאַרפט זען צו דערן כּופּע - אַ פּרינצעסין! איך בין
 נאָר געשטאַנען אין געשפּיגלט זיך אין איר און געטראַכט צו זיך
 אַליין: „אַט דאָס איז בייַלעקע, טעויעס טאַכטער? וווּ האָט זי זיך
 אויסגעלערנט אזוי שטיין, און אזוי גיין, און אזוי האַלטן דעם
 קאַפּ, און אזוי אַנטון זיך, ס'זאָל אויף איר זיין ווי אויסגעגאַסן? ...“
 נאָר לאַנג שפּיגלען זיך אין איר האָט מען מיך נישט געלאָזט,
 וואָרעס דעם זעלבן טאַג פון דער כּופּע, אַרום האַלב זעקס פאַר-
 נאַכט, האָט זיך דאָס פאַרל אױפּגעוויבן און הילך משה
 מרדכי - מען איז אַוועק מיטן קוריער צו אַלדי גוטע יאַר,
 קיין „נאַטאַליע“, ווי די מאַדע איז ביי די גרויסע, און צוריק איז
 מען געקומען ערשט העט אַרום כאַנוקע, און מען האָט געשיקט
 נאָך מיר, איך זאָל לעמאַנעשעם טייקעף-אומיאַד קומען צו פאַרן
 קיין יעהופּעץ. איז מיר דאָס באַלד אין קאַפּ אַריין: מאַנעפּשער,
 זיי זאָלן וועלן, איך זאָל גלאַט אזוי קומען, וואָלטן זיי אָנגעזאָגט,
 איך זאָל קומען - און אַ טאַף, צוואַנציג טויג נאָך דער „לעמאַנע-
 שעם“ מיטן „טייקעף-אומיאַד“? מיסטאַמע מוז דאָך דאָ זיין עפעס
 אַ זאַך! פּרעגט זיך אַ קאַשע: וואָס פאַר אַ זאַך? און אַלערליי
 מאַכשאַוועס און געדאַנקען, גוטע און שלעכטע, קריכן מיר אין
 קאַפּ אַריין: עפּשער האָט זיך שוין דאָס פאַרפאַלק דאַרמן צעאַמ-
 פערט ווי די קעץ און עס האַלט ביי געטן זיך? און באַלד טאַקע
 שלאַנג איך מיר אַפּ: ביסט אַ נאַר, טעויע, לעמני זאָלסטו וועלן
 אויסלייגן אויף שלעכטן? פּונדאָנען ווייסטו, וואָס מען רופּט
 דיך? עפּשער האָבן זיי זיך פאַרבּענקט נאָך דיר און ווילן דיך
 זען? אָדער עפּשער וויל בייַלעקע, אָז איר טאַטע זאָל זיין נאָענט
 לעבן איר? אָדער עפּשער וויל גאָר פּעדאַצער דיר געבן אַ שטעלע,
 דיך צונעמען צו זינע געשעפטן און מאַכן דיך פאַר אַ מאַשגינען
 אויף זינע פאַדראָדן? סיי-ווי-סיי, פאַרן דאַרף מען, אין איך
 זען מיך אויף און - איך פאַר קיין יעהופּעץ.

מיילע, איך זאָל מיך גיין באַרימען, דערציילן אײַך - זיין
 דירע מיט זיין זיצעכץ, איז נישט שנייען צו זאָגן, איך האָב נאָך
 קיינמאַל נישט געהאַט די זכּיע צו זיין ביי בראַצקין אין שטובּ,
 נאָר איך בין מיר מעשאַער אַלפּי סייכל, אָז שענער ווי ביי דעם
 פּעדאַצער קאַן שוין גאַרנישט זיין! איר קאַנט פאַרשטיין שוין
 פון דעם אַליין, וואָס פאַר אַ דירע-מעלעכע דאָס איז, אָז דער שווי-

מער וואָס בײַ דער טיר, אַ ווערגעלעך מיט זילבערנע קנעפּ, האָט
 מיך בעשומיפּן נישט געוואָלט אַרײַנלאָזן אינעווייניק, כאָטש גיב
 אים אַ קרענק. נאָט איך אזאָ שלימאָזל! צו אַן אײגענער טאַכט
 טער זאָל מען דאַרפן האָבן זכּוּסאַוועס! „אז אַך און וויי איז צו
 דײַן גרויען קאַפּ, טעויע, צו וואָס דו האָסט זיך דערלעבט!“ –
 אזוי טראַכט איך מיר און קוק דורך דער גלעזערנער טיר און
 דערזע, עפעס אַ מיידל דרייט זיך אַרום. „אַפּאַנעס, אַ פּאַקאַיאָווע
 זײערע“, טראַכט איך מיר. טו איך צו איר אַ וונק: „עפּן אויף
 קעצעלע!“ פּאַלגט זי מיך און עפנט די טיר. אַרײַנגעלאַזט און
 אַרײַנגעפירט מיך אינעווייניק אין אַ מין פּאַלאַץ, וואָס מײַנע
 אַוועס אַוויסיינע האָבן עס נישט געזען אין כאַלעם אַפּילע. זײַד
 און סאַמעט און גאַלד און קרישטאַל, און אז איר גייט, פּילט איר
 נישט די טריט, מאַכמעס איר שפּאַנט מיט אַיזערע זינדיקע פּיס
 אויף די טײַערסטע דיוואַנעס, ווייך ווי שניי. הײַנט זײַגערס, זײַ-
 גערס! אויף די ווענט זײַגערס, אויף די טישן זײַגערס, אַן אַ
 שײַער זײַגערס! „ריבוינע יוינע! האָסט אַ סאַך אזוינע? צו וואָס
 דאַרף עס אַ מענטש אַזויפיל זײַגערס?“ אזוי טראַכט איך מיר
 און גיי מיר, די הענט פאַרײַגט אַרונטער, אַ ביסל ווייטער; איך
 טו אַ קוק – עטלעכע טעויעס מיטאַמאַל שניידן זיך אַקעגן מיר
 פון אַלע זײַטן. איין טעויע גייט אַהער, דער אַנדערער טעויע
 אַהין, אײַנער צו מיר, דער אַנדערער פון מיר – טפו זאַלסטו
 ווערן! פון אַלע פיר זײַטן שפּיגלען! נאָר אזאָ מין פּויגל, ווי אַט
 דער פּאַדראַטשיק, קאָן זיך פאַריגען אַזויפיל זײַגערס מיט אזוי
 פיל שפּיגלען!...

האַקיצער, לאַמיר אַוועקוואַרפן, ווי זאָגט איר דאַרטן אין
 אַיזערע פּיכלעך, דעס בען-מעלעך און זיך נעמען צו דער באַס-
 מאַלעקע. האָב איך זיי, הייסט דאָס, צוליב געטון און בין צו זיי
 געקומען קיין יעהופּעץ, און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ כאַסענע:
 שאַלעם-אַלייכעם! אַלייכעם-שאַלעם! ווי גייט עס? וואָס מאַכט איר
 גוטס? זיצט! אַ דאַנק, מע קאָן באַשטיין! – מיט די אַלע אײ-
 בעריקע צערעמאַניעס, ווי געוויינטלעך, דערווייל קומט צו אַ
 פאַרשויך מיט גרויסע ווייסע הענטשקעס און זאָגט, אז דער אָב-
 בײַסן שטייט שוין אויפן טיש, און מיר הייבן זיך אויף אַלע דריי
 און מיר קומען אַרײַן אין אַ כײדער פון גאַלע דעמב: דער טיש

א דעמבענער, די בענקלעך דעמבענע, די ווענט פון דעמב, די
 סטעליע דעמב און אלץ איז געשניצט און געפארבט און געמאלט
 און געצאצקעט, און אויפן טיש - בגדי מלכות: טיי מיט קא-
 ווע און מיט שאַקעלאַדע, און מיט פוטער-געבעקס, און מיט גוטן
 קאַניאַק, און די בעסטע געזאַלצנס, און אַזעלכע מינים מיטכאַלם,
 פיירעס און אויבסן, ס'איז מיר אַ כאַרפע אויסצוזאָגן, נאָר איך
 האָב מוירע, אז מיין בייַלקע האָט זיי בני איר טאַטנס טיש קיינ-
 מאָל נישט געזען אפילע. און מע גיסט מיר אָן אַ קויסע און נאָך
 אַ קויסע, און איך טרינק לעכאַים, און איך קוק אויף איר,
 אויף בייַלקען הייסט עס, זי זאָל עס אויסרעדן אפילע אַ וואָרט;
 זעט איר, ער, פעדאַצער הייסט עס, רעדט שוין פאַר זיי בייַדן,
 דאָס מויל מאַכט זיך אים נישט צו; זינט איך לעב האָב איך
 נישט געזען, אַ מענטש זאָל אַזוי ליב האָבן פלאַפּלען און פּלוי-
 דערן, דער שוואַרציאַר ווייסט וואָס, און בעשאַס מיטע לאַכן
 דריבניטשקע מיט אַ קליין געלעכטערל. דאָס ווערט אַנגערופן,
 בני אונדז: אליין געזאָגט אַ כאַכמע, אליין געלאַכט... און אלץ
 עפעס אַזעלכע פּוסטע זאַכן, וואָס קריכן מיר נישט אין דער ליב-
 קער פייע: פּאָדראַד, גובערנסקע פּראַוועניע, קאַזאַטשיסטווע,
 יאַפּאַניע...

בעקיצער, האָבן מיר, הייסט עס, גאַנץ פּיין אויסגעטרונקען
 און פאַרביסן, אַזוי ווי גאָט האָט געבאַטן, און אז מען איז אויפ-
 געשטאַנען פונעם טיש, נעמט ער מיך, פעדאַצער הייסט עס, אונ-
 טער דער האַנט און פירט מיך אַרײַן אין אַ באַזונדער קאַבינעט
 אַרײַן, אויסגעפּוצט פּיד הַמֶּלֶךְ-מיט ביקסן און מיט שפּיין אויף
 די ווענט און מיט האַרמאַטן אויפן טיש, און זעצט מיך אַוועק אין
 אַ מין דיוואַן, ווייך ווי פוטער, און נעמט אַרויס פון אַ גאַלדענער
 פּושקע צוויי גרויסע גראַבע שמעקענדיקע ציגאַרן און פאַררויכערט.
 איינע זיך, די אַנדערע מיר, און זעצט זיך אַוועק אַקעגן מיר, ציט
 אויס די פּיס און מאַכט צו מיר אַזוי: „ווייסט איר, וואָס איך
 האָב געשיקט נאָך אײַך?“ „אַהא! - קלער איך מיר. - אַט דאָס
 וויל ער מיסטאַמע אַ שמועס טון מיקויעך אַכצן און דרייצן.“ נאָר
 איך מאַך מיך טאַמעוואַטע און רוף מיך אָן צו אים אַזוי: „פּונ-
 וואָגען זאָל איך וויסן?“ מאַכט ער צו מיר: „איך האָב געוואַלט
 רעדן מיט אײַך טאַקע וועגן אײַך אַליין.“ אַ סלּוּזשפּע, טראַכט

איך מיר און טו אַ מאַך צו אים: „אבי נאָר עפעס גוטס, מיינע טייטע, לאַמיר האַרעכן“. נעמט ער אַרויס דעם צייגער פון די צייך פּעדאַצער הייסט עס, און הייבט מיר אָן מיט אַ גאַנצער דראַשע: „איר זענט, זאָגט ער, אַ ייִד נישט קיין נאָר און וועט קיין פאַ-ריבאַ נישט האָבן. וואָס איך וועל מיט איך רעדן אָפּנטלעך. איר דאַרפט וויסן, זאָגט ער, אַז איך פיר גרויסע געשעפטן, און אַז צו מיינע געשעפטן מיט מײַן נאַמען, זאָגט ער, מיט מײַן פּאַלאַ-זשעניע פּאַסט מיר נישט, זאָגט ער, אַט דאָס, וואָס מע רופט איך, זאָגט ער, טעווייז דער מילכיקער. איר דאַרפט וויסן, זאָגט ער, אַז איך בין באַקאַנט ליטשנע מיטן גובערנאַטאָר, זאָגט ער, און צו מיר אין שטוב אַרײַן. זאָגט ער, קאָן אַמאָל קומען אַ בראַצקי, אַ פּאַליאַקאָו, און עפשער אַ ראַטשילד אויך“. אַזוי מאַכט ער צו מיר, פּעדאַצער הייסט עס, און איך זיך און קוק אויף זײַן גלאַנציקער ליטינע און טראַכט מיר: „עס קאָן זײער זײַן, אַז דו קאַנסט זיך ליטשנע מיטן גובערנאַטאָר און אַז ראַטשילד זאָל אַמאָל קומען צו דיר אין שטוב אַרײַן, נאָר רעדן רעדסטו, ווי אַ קעלעו שעהיקלאַווים“.

„איך האָב געוואָלט, זאָגט ער, אַז איר זאָלט אַוועקוואַרפן, זאָגט ער, אַט דאָס מילכיקס, און זאָלט זיך פאַרנעמען, זאָגט ער, מיט עפעס אַנדערש“. „דעהיינע, זאָג איך, מיט וואָס?“ „מיט וואָס איר ווילט, זאָגט ער, ווינציק געשעפטן, זאָגט ער, פאַראַן אויף דער וועלט? איך וועל איך, זאָגט ער, אונטערהעלפן מיט געלט, וויפל מע וועט באַדאַרפן, אַבי, זאָגט ער, איר זאָלט ווערן אויס טעווייז דער מילכיקער. אַדער שאַט, זאָגט ער, ווייסט איר וואָס? טאַמער וואָלט איר, זאָגט ער, גאָר איינס-צוויי-דריי אַוועקגעפאַרן קיין אַמעריקע? האָ? אַזוי מאַכט ער צו מיר, רוקט אַרײַן דעם צייגער אין די צײַן אַרײַן און קוקט מיר גלײַך אין די אויגן אַרײַן, און די ליטינע גלאַנצט... נו? וואָס ענטפערט מען אַזאַ גראָבן יונג? טכילעס האָב איך מיר געטראַכט: „וואָס זיצסטו, טעווייז, ווי אַ ליימענער גוילעם? הייב דיך אויף, טו אַ קוש די מעזזע, גיב אַ קלאַפּ מיט דער טיר און פאַשאַל אָן אַ זײַגעזונט!“... אַזוי שטאַרק האָט דאָס מיך אַ נעם געטון בײַ דער לעבער!... „אן אַזעס פון אַ פאַדראַטשיק! וואָס הייסט, דו הייסט מיך אַוועקוואַרפן אַן ערלעכע בעקאָוועדיקע פאַרנאַסע

און פאָרן קיין אמעריקע ? באַשער טאָמער וועט צו דיר אַמאַל
קומען רויטשילד, בעכנין דאַרף טעווע דער מילכיגער לוימז אין
דער וועלט אַרײַן ? ! אין דאָס האַרץ קאָכט אין מיר ווי אַ קעסעל.
„וואָרט אויס, פּאָדראַטשיק מינער, אָט וועל איך דיר
באַלד אַרײַנהאַקן אַ פּאַסעק, וועט דיר ווערן פינצטער אין די
אויגן !“... אַזוי טראַכט איך מיר און רוף מיך אָן צו אים בע-
זע האַלאַשן : „מײַלע, זאָג איך, וואָס די געמאָרע איז פאַר
איך אַ סאָד, בין איך, זאָג איך, איך מױכל ; אַז אַ ייר זיצט
אין יעהופּעץ און הייסט פּעדאַצער און איז אַ פּאָדראַטשיק, מעגן
זאָג איך, די געמאָרע ליגן אויפן בוידעם, אָבער אַ פּאַסעק
אַ גוי אין פּאַסטעלעס אויך, איר ווייכט דאָך, זאָג איך, וואָס
דער טאַרגעס אונקעלעס זאָגט אויף לאַזן האַאַראַמי : מוזבת א
דחזירתא לא מאכאנת שטרמי לתא ..“ ?
קוקט ער אויף מיר, ווי אַ האַן אין בני-אַדראָם, און
מאַכט צו מיר : „וואָס זשע הייסט עס ?“, דאָס הייסט, זאָג איך,
אַז פון אַ כאַזערישן עק קאָן מען קיין שטרעמל נישט מאַכן.
„אַקעגן וואָס, זאָגט ער, זאָגט איר דאָס ?“ „אַקעגן דעם, זאָג
איך, וואָס איר הייסט מיך פּאָרן קיין אמעריקע.“ צעלאַכט ער
זיך דריבניטשקע און מאַכט צו מיר : „אמעריקע נישט, איז
עפּשער קיין ערעץ-יִסראַעל ? אַלע אַלטע ייִדן פּאָרן קיין ערעץ-
יִסראַעל“... אַזוי ווי ער האָט דאָס מיר אויסגערעדט, אַזוי איז
דאָס מיר אַרײַן ווי אַן אַיזערנער טשוואַק אין מויען אַרײַן :
„שאַ ! עפּשער איז דאָס גאַרנישט אַזוי קרום, טעווע, ווי דו
מיינסט ? עפּשער איז דאָס טאַקע אַ פּלאַן ? וואָרעם איידער
האַבן אַזאַ גאַכעס פון קינדער, ווי דו האַסט, איז שוין עפּשער
גלייכער ערעץ-יִסראַעל !“ שלאָגט ער מיר איבער, פּעדאַצער הייסט
עס, מינע ראַיינעס סאַמע אין מיטן און רופּט זיך אָן צו מיר :
„נו ?“ וואָס דאַרף מען דאָ, זאָגט ער, אַזוי לאַנג טראַכטן ? איינס-
צוויי-דרײַ... „בײַ איך, זאָג איך, איז באַרעכאַשעם, אַלצדינג
איינס-צוויי-דרײַ, ווי די געמאָרע זאָגט, זאָג איך : האַ גבר אַ
והאַ טראַס קאַ... און בײַ מיר, זאָג איך, איז דאָס אַ האַרב
שטיקל מישניעס, וואָרעם אויפהייבן זיך, זאָג איך, און פּאָרן
קיין ערעץ-יִסראַעל, דאַרף מען, זאָג איך, האַבן מיט וואָס...“

צעלאַכט ער זיך דריבניטשקע מיט זיין קליין געלעכטערל, שטייט אויף, גייט צו צום טיש, עפנט אויף אַ טיש-קעסטל און נעמט אַרויס פון דאָרטן אַ טישטער און ציילט מיר אָפּ אַ חת ו א חת לאַז זיך אייך דאַכטן, אַ שיינע מאַטבייע, און איך בין דאַפּקע נישט פּויל אויף דער פּען און געם צונויף דאָס ביסל פּאַפּיר - דער קויעך! פון געלט - און לאַז עס אַראָפּ העט-ווייט אין קעשענע, און וויל אים זאָגן כאַטש אַ פּאַר פּסוקים מיט אַ מעדרעש, וואָס זאָל פּאַרענטערן אַרום און אַרום, הערט ער מיך ווי דעם קאַטער און מאַכט צו מיר: „אַט דאָס וועט אייך זיין, זאָגט ער, גענוג ביז אַהין איבערן קאַפּ, און אז איר וועט קומען זאָגט ער, אויפן אָרט און וועט דאַרפן געלט, זאָלט איר שרייבן, זאָגט ער, אַ בריוו, וועט מען אייך איינס-צוויי-דריי באַלד אַרויס-שיקן געלט, און דערמאָנען אייך נאַכאַמאָל וועגן פּאַרן, זאָגט ער, פאַרשפּאַרט מען דאָך, וואָרעם איר זענט דאָך, זאָגט ער, עפעס אַ ייד מיט יוישער און מיט סאַוועסט...“ אַט אַזוי מאַכט ער צו מיר, פּעדאַצער הייטט עס, און צעלאַכט זיך דריבניטשקע מיט זיין קליין געלעכטערל, וואָס קריכט גלייך אין די קישקעס אַרײַן, און עס פליט מיר דורך אַ מאַכאַשווע אין קאַפּ: „טאַמער וואָלסטו אים אַ שמיץ געטון דאָס געלט צוריק אין פּאַנעם אַרײַן און אים דערציילט דעם פּאַסעק, אז טעויען קויפט מען נישט פאַר געלט און מיט טעויען שמועסט מען נישט פון יוישער און פון סאַ-וועסט?...“ נאָר איידער איך עפן אַ מויל אויף צו רעדן, טוט ער אַ קלונג און רופט אַרײַן בייַלקען און מאַכט צו איר: „דושענ-קע, דו ווייסט? דיין פּאַטער וואַרפט דאָך אונדז אוועק, ער פאַר-קויפט אויס אַלץ וואָס ער האָט, און פאַרט אַרויס איינס-צוויי-דריי קיין ערעץ-ישראל...“ „וואָס סי'האַט זיך מיר געכאַלעמט יענע נאַכט און היבטיקע נאַכט?...“ אַזוי טראַכט איר מיר און קוק אויף מיין בייַלקען - איר זאָלט זאָגן, זי זאָל זיך עס אַפּילע פאַרקרימען, שטייט ווי אַ בויים, קיין טראַפן בלוט אין פּאַנעם, קוקט פון אים אויף מיר, פון מיר אויף אים, און קיין איינציק וואָרט! איך, אויף איר קוקנדיק, שוויג אויך, שוויגן מיר, הייסט עס, אַלע ביידע, עס האָט אונז אָפּגענומען דאָס לאַשן, דער קאַפּ דרייט זיך מיר, די שליפן קלאַפן מיר, ווי פון אַ טשאַד, „און אז איר וועט זיין, זאָגט ער, פאַרטיק צו דער געסע, זאָלט איר

אונדן, זאגט ער. געפן צו וויסן, וועלן מיר ארויספארן, זאגט ער, ביידע צום וואקזאל מיט אייך זיך אפגעזעגענען, ווארעט ווען קאנען מיר זיך שוין זען? אזוי לאזט ער אויס, איך בעט איך בער אייער קאוועד, מיט א גרויסן גענעץ, שטייט אויף און רופט זיך אן צו איר, צו ביילקען הייסט עס: „דושענקע, וועסט, זאגט ער, זיצן דא א ביסל, און איך וועל, זאגט ער, גיין זיך צולייגן א וויילע.“ „האסט נאך קיינמאל אזא גלייכס נישט גע- זאגט, ווי איך בין א יוד! אצינד וועל איך כאטש האבן צו ווע- מען מײן ביטער הארץ אויסצולאזן.“ אזוי טראכט איך מיר און וויל מיך געפן א נעם צו מײן ביילקען, איר אויסליימערן אלע- דינג, וואס האט זיך צונויפגעזאמלט בײַ מיר פאר דעם גאנצן פרימארגן, — ערשט אז זי טוט א פאל צו מיר אויפן האלדן, ביילקע הייסט עס, און הייבט אן צו וויינען, אבער ווי אזוי, מיינט איר, וויינען? מײנע טעכטער, נישט געדאכט זאלן זיי ווערן, האבן אלע אזא טעווע: פריער מענטשלעך זיי זיך און בערייען זיך און קומט צו עפעס — וויינט מען, ווי א בערעזענע.

ביילקע מיט אירע טרערן האבן מיך אזוי פארקלעמט בײַ דער נעשאַמע, אז איך האב מיך נישט געקענט איינהאלטן, און איך האב שוין נישט געהאט דאס הארץ אפילע, איך זאל איר זאגן א קרום ווארט. אין אַנשטאַט דעם, וואס איך זאל זי מעכא- בעד זײן, ווי זי איז ווערט, און אויסגיסן קאל כאַמאַסי אויף איר פעדאָצערן, האב איך גאר גענומען אויסרעדן איר דאס הארץ מיט אזא מאַשל און מיט אזא מאַשל, ווי טעווע קאן. הערט זי מיך אויס, ביילקע הייסט עס, און מאכט צו מיר: „ניין, טאטע, נישט דאס, זאגט זי וויין איך, איך האב צו קיינעם, זאגט זי, קיין טײנעס נישט. נאר אַט דאָס, זאָגט זי, וואָס דו פאַרסט אַוועק, זאָגט זי, איבער מיר און איך קאָן, זאָגט זי, דערצו גאַרנישט העלפן, אַט דאָס, זאָגט זי, בראַט מיך.“

און זי נעמט און זי לייגט מיר אַוועק אַ מײנע-לאַשן, אַ גאַנצע מעגילע, אָדער אַ מײסע פון טויונט און איין נאַכט, ווי אזוי אַט דער פעדאָצער אירער איז פון קליין גרויס געוואָרן, זיך אליין מיט זײן אייגענעם סייכל אַרויפגעשלאָגן אויף דער העכ- סטער מאַדרייגע, און איצט וויל ער דערגרייכן דערצו, אז צו אים אין שטוב אַרײַן זאל קומען בראַצקי, שיט ער מיט נעדאָוועס,

ווארפט מיט טויזנטער. נאָר אזוי ווי געלט אליין איז נאָך ווייניג-
ציק, מע דארף נאָך האָבן ייכעס אויך, לייגט ער אַזעל די וועלט,
פּעדאַגאָגער הייסט עס, צו באַווויזן, און ער איז נישט אַפּי ווער,
באַרימט זיך, און ער שטאַמט פון די גרויסע פּעדאַגאָגערס, און זײַן
טאַטע איז אויך געווען אַ באַרימטער פּאַדראַטשיק. — „כאַטש,
זאָגט זי, ער ווייסט גאַנץ גוט, און איך ווייס, און ער איז געווען
אַ קלעזמער. הינט, זאָגט זי, דערציילט ער אַלעמען, און זײַן
וויבס טאַטע איז געווען אַ מיליאָנשטשיק... און מען מוז דאָס, זאָגט
זי, אַלצדינג אויסהערן און מאַכן אַ שוויג, וואָרעם, ער איז,
זאָגט זי, אויף די זאַכן אַ גרויסער קאַפּריזניק.“ „בײַ דיר, זאָג
איך, הייסט דאָס אַ קאַפּריזניק, און בײַ אונדז, זאָג איך, ווערט
דאָס אָנגערופן פּאַשעט אַ נײַכעניק, זאָג איך.“ „ניין, זאָגט זי,
טאַטע, דו קענסט אים נישט, ער איז גאַרנישט אַזאַ שלעכטער,
ווי דו מיינסט; ער איז נאָר אַ מענטש, וואָס אַ מינוט איז ער
אַזוי און אַ מינוט איז ער אַנדערש. ער האָט, זאָגט זי, אַ גוט
האַרץ און אַ ברייטע האַנט. איז, און מע מאַכט, זאָגט זי, אַ קרום
פּאַנעם, און אַפּי מע טרעפט די גוטע מינוט, וועט ער אַוועק-
געבן די נעשטאַמע, און ווער שמועסט, זאָגט זי, פון מײַנעטוועגן —
איז דאָס טעלערל פונעם הימל! נאָר וואָס קומט מיר אַרויס,
זאָגט זי, און איך בין נישט איך? ...“ „דיין שוועסטער האַדל,
זאָג איך, וואָלט נישט אזוי געטון...“ „שלאַגט זי מיר איבער, בײַל-
קע הייסט עס, און מאַכט צו מיר אזוי: „איך האָב דאָך דיר גע-
זאָגט זי, און צו האַדלען זאָלסטו מיך, טאַטע, נישט גלייכן. האַדל
האַט געלעבט, זאָגט זי, אין האַדלס צײַטן, און בײַלעקע, זאָגט זי,
לעבט אין בײַלעקעס צײַטן... פון האַדלס צײַטן, זאָגט זי, ביז בײַל-
קעס צײַטן איז אזוי ווייט, זאָגט זי, ווי פּינדאַנען קיין יאַפּאַן-
י“ע...“ איר פאַרשטייט דעם פּיירעש-האַמילעס פון אַזאַ מין טאַר-
גום-לאַשן?

בעקיצער, אָנגעגעסן זיך זאָט מיט צאַרעס און יעסורים
פון מײַן גליקלעכער מײַניקע, בין איך אַרויסגעגאַנגען פון דאָרט
אַ צעבראַכענער, אַ צעברעקלטער, און האָב געגעבן אַ שלמדער
אין דער ערד אַרײַן דעם ציגנער, וואָס האָט מיר פאַרטשאַדעט
מײַן קאַפּ, און רוף מיך אָן צו אים, צום ציגנער הייסט
עס: „גיין זאָלסטו קאַף-האַקעלאַ, אַ רועך אין דײַן טאַטנס ערד

ארזין! געקומען צופאָרן אַהיים, האָב איך גענומען אויסטאָר-
 קויפן מיין באַלעבאַטישקייט פון אַזוי פיל יאָרן. מאַלט איך,
 נישט אַזוי גיך טוט זיך עס, ווי ס'רעדט זיך. איטלעכס טעפּל
 מיט איטלעכס נאַרישקייט האָט ביי מיר צוגענומען אַ שטיק
 געזונט. די זאַך האָט מיר דערמאָנט גאָלדען אַלעוו-האַשלאַעס,
 יענע זאַך האָט מיר דערמאָנט די קינדער, זיי צו לענגערע יאָר.
 נאָר קיין זאַך האָט מיר נישט דערלאָנגט אַזוי טיף, ווי דאָס
 פּערדל מינס. אַקעגן מיין פּערדל האָב איך מיין געפילט עפעס
 כאַיעוו... סטייטש, אַפּגעהאַרעוועט מיט דעם אַזויפיל יאָרן, איניי-
 נעם געבידעוועט, איניינעם פאַרשוואַרצט געוואָרן, און פּלאַצונג
 גענומען און פאַרקויפט! פאַרקויפן האָב איך דאָס פאַרקויפט צו
 אַ וואַסערפירער. בעשאַס איך האָב צוגעקלאַפט דעם וואַסער-
 פירער און געזאָגט צו אים: „מיט מאַזל-בראַכע“, האָט מיין סוס
 פּלאַצונג אויסגעדייט צו מיר די כיינעוודיקע מאַרדע און קוקט
 אויף מיר מיט שטומע אויגן, ווי איינער רעדט: „אַט אַזוי דאַנקסטו
 מיר אַפּ פאַר מיין סלוזשבע?“... איך כאַפּ אַ קוק אויף מיין פּערדל
 דאָס לעצטע מאַל, ווי דער וואַסערפירער האָט דאָס גענומען אין
 די הענט אַרזין לערנען מיט דעם באַלעק, און איך בלייב נאָכדעם
 שטיין איינער אַליין און טראַכט מיר: „ריבויע שעל אוילעם! ווי
 סייכלדיק דו פירסט דיין וועלט! אַט האַסטו באַשאַפן אַ טעויען
 און האַסט באַשאַפן, לעהאודל, אַ פּערד, און ביידע האָבן זיי
 איין מאַזל אויף דער וועלט... נישטמער, אַ מענטש האָט אַ מויל
 און קאָן זיך כאַטש אויסטיינען, אויסרעדן דאָס האַרץ, און אַ פּערד,
 לעהאודל, וואָס? מישטיינסגעזאָגט, אַשטומע צונג. — — —
 איר קוקט אויף מיר, פאַניע שאַלעם-אלייכעם, וואָס ס'האַבן
 זיך מיר נעשטעלט טרערן אין די אויגן, און איר טראַכט זיך
 אַוואַדע: „אַט דער טעויע האָט זיך פאַרבענקט, אַפּאַנעס, נאָך
 זיין פּערדל?“ וואָס עפעס נאָכן פּערדל, מענטש איינער? אַלצ-
 דינג טוט מיר באַנג, און נאָך אַלעמען וועל איך בענקען... זיט
 מיר געזונט און פאַרט געזונט און לאַזט גריסן איטלעכן באַזונג-
 דער גאָר פרינדלעך.

געשריבן אין יאָר 1909.